

adika 10

1987

Poštnina plačana v gotovini - Skupina III/70 - mesečnik - december 1987
Sped. in abb. post. - Gr. III/70 - Periodico mensile - dicembre 1987

L. 2500

*Srečen
božič*

mladika 10

IZHAJA DESETEKRAT V LETU
LETO XXXI.

KAZALO

Boris Pahor: Moj božič? . . .	145
Ljubka Šorli:	
Marija je srečna	145
Vladimir Kos:	
Novoletni sklep	146
Abel: Zimski utrinek	147
Vladimir Kos: Božična noč v poganskem kraju;	
Parabola	147
Zora Tavčar:	
Chopinove Etude	148
Pod črto: Milovan Djilas	149
Mogoče ne veste da...	150
Zdravko Jelinčič:	
Kozolci davni	151
Jelka Cvelbar: Zastavimo vsaj kanček sebe za bližnjega	152
Lojze Breznik:	
Dnevnik 1941-1943 (16)	153
Pavle Zidar: Hercegovina	154
Antena	155
Martin Jevnikar:	
Umrli je arh. Simon Gregar	159
Martin Jevnikar:	
Zamejska in zdomska lite- ratura (Irena Žerjal; Zora Saksida)	160
Ocene (Razstave; Glasba)	161
Na platnicah: Pisma; Čuk na Obelisku; Za smeh;	
Priloga: RAST 40-87, priprav- lja uredniški odbor mladih (str. 157 - 160)	

Zunanja oprema:
Edi Žerjal

Uredništvo in uprava: 34133 Trst,
ulica Donizetti 3, telefon 768189

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane
2.500 lir. Celoletna naročnina za Ita-
lijo 18.000 lir; nakazati na poštni te-
koči račun 14470348 — Mladika -
Trst. Letna naročnina za Jugoslavi-
jo 4.000 Din. Druge države 15 US do-
larjev (ali enakovreden znesek v tuji
valuti), po letalski pošti 20 US dolar-
jev.

Tisk in fotostavek:

»graphart«, Trst, ulica Rossetti 14

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

Dragi bralci!

S to številko sklepamo letnik. Ne bomo delali posebnih obračunov, vendar smo ob koncu leta nekoliko pregledali račune. Ti niso nič kaj razveseljivi. Čeprav opravljamo vse delo zastonj in nam z darovi pomagata premoščati finančne težave, je naša bilanca ob koncu leta negativna. Zato moramo z novim letom zvišati ceno revije. Zvišati ceno ali prenehati. Drugega izhoda trenutno ne vidimo. Kaj pa vam nudimo v zameno?

V zameno vam nudimo ne samo nadaljnji obstoj in redno izhajanje, ampak tudi izboljšave. Glavno, na katero vas opozarjamo, je nova priloga, ki jo bo v prihodnjih letih pripravljala prof. Pavle Merku. To delo bo izredno dragoceno in zanimivo. Izhajalo bo samo kot priloga Mladike in ga boste na koncu lahko dali vezati v lepo samostojno knjigo, ki bo zajetnejša kot publikacija Slovenski priimki na zahodni meji, ki je pred leti prav tako izhajala kot priloga Mladike v snopičih. Poleg tega pa še to: prav zaradi nove priloge bomo nekaj številke revije izdali v večjem obsegu, na 32 straneh namesto na dosedanjih 24. Toliko glede obsega. Na druge novosti, tudi glede ustroja revije, vas bomo opozorili v prvi številki prihodnjega leta.

*Vsem zvestim naročnikom,
bralcem in podpornikom
se za pomoč in velikodušnost
zahvaljujemo. Vsem želimo
v novem letu sreče, miru
in zadovoljstva ter zdravo
in uspešno novo leto 1988.*

Nove cene za leto 1988:

posamezna številka 3.000 lir; celoletna naročnina za Itali-
jo 22.000 lir; za Jugoslavijo 10.000 din; za ostale države
29.000 lir (po letalski pošti 39.000 lir).

SLIKA NA PLATNICI: Znamenje v Repniču (foto Cvelbar).

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Lojzka Bratuž, Ivo Jevnikar, Marijan Kravos, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavec. Franc Mlajč, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot (uprava), Ivan Peterlin, Ester Sferco, Tomaž Simčič, Maks Šah, Marko Tavčar, Zora Tavčar in Edvard Žerjal (likovna oprema). Vsi pisci sodelujejo brezplačno.

MOJ BOŽIČ?

Boris Pahor

Če gre za to, da naj odgovorim na vprašanje, kaj mi pomeni božič, potem moram odkrito priznati, da v takem primeru najpoprej pomislim na zimski solsticij, ko sonce s svojim obratom slavi nepremagano moč, ki je vir življenja. In na ta dan, to je 25. decembra, so v sredozemskem bazenu častili Mitro, ki se je po izročilu rodil v skalnati votlini, kamor so ga prišli molit pastirji, usojeno pa mu je bilo, da bo kasneje, po zadnji jedi skupaj s prijatelji, odšel v nebo, odkoder bo prišel, ko bo napočil čas, rešit pravične in kaznovat hudobne. Saj, ta sinkretizem, s katerim se je bavil cerkveni oče Tertuljan, pa tudi drugi sinkretizmi, recimo tisti z Izidinega misterija, kjer je o rojstvu njenega sinu zapisano: »Veselite se, zakaj devica je rodila in luč zmaguje!« — so nedvomno v meni pričujoči, ko je govor o božiču. A kako ne bi, ko je Izida z detetom v naročju tako sorodna s krščansko Marijo? Ali pa ko se mi v asociaciji prikaže umrljivi Zeus na Kreti, o katerem je bilo rečeno, da »je bog, rojen v votlini, bog-soprog, bog obhajalne hrane, bog kruha in vina, bog smrti in vstajenja«? Saj vendar ni mogoče prezreti vseh teh čudežnih rojstev, ki ali sledijo dobi trpljenja ali pa je trpljenje potem naloženo mitičnemu izbrancu. Človek, ki se namreč poglobi v raziskavo razvoja, še posebno tistega, ki so ga bili deležni kot evropski ljudje, ne more ne občudovati, kako ana-

logni so si v marsičem Tamuzov kult, elevzinski misteriji, Izidina odrešiteljska religija, mitraizem — in krščanstvo.

Ko pa odmislim zgodovinske, etnografsko-verske sorodnosti in se vživim v krščansko izročilo, v območju katerega živimo, potem v revnem rojstvu izjemnega otroka, o katerem govori božič, otroka, ki mu je namenjeno, da postane »sonce odrešenja«, v bistvu prevladuje simbolika skromnosti oziroma celo ubožstva, ki bo poudarjeno v govoru na gori:

»Blagor ubogim, zakaj vaše je nebeško kraljestvo«. Ta napoved, ki ni bila povsem nova, saj je najti že v judovskih sibilskih prerokbah zamisel o času, »ko ne bo več ne revežev ne bogatašev, ne zatirancev ne sužnjev«, ta napoved je bila vsekakor prevratna. Seveda pa tukaj ni mišljena naklonjenost do revnih, ne usmiljenje, s katerim si marsikateri kristjan lagodno pomiri dušo, marveč načelno razpoloženje do zemeljskih dobrin, do udobja. In do

standarda. Saj, do standarda, tega ZLATEGA TELETA kompjuterske civilizacije, in morebiti bi marsikateri nominalni vernik skomignil z rameni ali pa se vsaj prizanesljivo namuznil, ko bi mu kdo v božičnem ozračju omenil etiko asiškega ubožca. No, a navsezadnje mu človek ne bi niti hudo zameril, evangelijskim napotkom namreč lahko prisluhne samo svetniška duša.

Ljubka Šorli

Marija je srečna

Nad Betlehem sklonilo se nebo je
in mesec je votlino obsijal,
da domek božji bil bi ves svetel.
V to luč se zlilo še zvezda srebro je.

Kako je v noči tej Marija srečna...
Pred Njo na slami Sinek njen leži,
skoz blesk srebra se milo ji smeji.
O, da bila ta blaženost bi večna!

Prihaja do votline glas noči,
skrivnostna pesem, angelsko voščilo:
»Gospodu slava in na zemlji mir!«

Marija, našega rešenja vir,
odtlej človeštvu up je in svetilo.
Po Njej do Jezusa gredo poti.

In še bi rekel, da je božič prispodoba skromnosti zato, ker nam prikazuje rojstvo v zakotnem vaškem okolju, to se pravi v tesnem sožitju z naravo, do katere se danes stehnižirano, razvajeno, brezsrčno človeško bitje vede amoralno in hkrati samomorilsko. Seveda, krščanski misterij, kot pred njim in ob njem tudi drugi, je tesno povezan z zmago luči nad temo, klitja nad smrtjo, zato so podobe vasi in hleva in živali odmaknjene od današnjega meščana. Vendar se ne bi čudil, ko bi se za sugestijo božiča jutri zavzeli tako imenovani »zeleni«, ko arhetipično občuten praznik zmeraj

Vladimir Kos

Novoletni sklep

*Kam pa boste Vi odšli za Novo leto?
Jaz zase vem za rt na Južnem Izu
z navpično skalo in trikrat tisoč let;
kamor sega vid, morje je v modrem miru
moči, ki oster zrak ji gospoduje.
Le bregu brenkati sme
s penečih strun.*

*S skale rase bor, nobeno leto višji.
Pozna me, ker s temnozeleno vejo
vzdrhti, sicer pa pozorno v vetra piš
prisluškuje, svest življenja s skalo belo.
Pozna jo, skalo, njeno moč in meje;
z njo čuti skladnost,
čeprav je drobnih vej.*

*Torej, prav prosinca grem na rt. Do bora.
Da znova zrem nesmrtni čar kreposti,
kako obdaja doslednih vej napor.
Veste, tam kjer jaz živim, živé vrednosti
zunanosti, in tudi v Novem letu
lahko hromijo
to drobčkano srce.*

Novo leto praznuje zmeraj več Japoncev izven doma, deloma da se izogne naporni družabni novoletni etiketi. — Rt Izu je oddaljen kaki dve uri z brzcem iz Tokija na jugozahod; obalo krasijo ostro izklesane skale.

spremlja doslej vztrajno zelena smreka, kateri pa zdaj strežemo po življenju prav tako uspešno kot vsem drugim drevesom. Kdove, dovoljeno pa je

upati, da bo prav ekološko gibanje nekoliko okrcalo oholost kibernetkega razuma.

Drži pa, da bi, po mojem, božična intimnost, tudi prenešana iz liričnega podeželskega okolja v okuženo satje velikega mesta ali celo metropole, morala biti v prvi vrsti spodbuda k ljubezni. Saj so mesijanske religije, od Izidinega kulta do Vergilove četrte ekloge in do krščanstva, ki jih je posnelo in sublimiralo, vse nastale iz skrbi za človekovo usodo, za blagor in mir človeške družbe. Kar se pa tega tiče, žal, nismo niti na začetku poti. Zakaj če je krščanska evharistija oznamovala konec krvavih žrtvovanj za ublažitev božanstva in za pridobitev njegove naklonjenosti, potem ni videti, da bi ta preobrat doslej bistveno vplival na početje ljudstev. Najmanjše sledi krščanskega etosa namreč ni najti ne v žrtvah prve svetovne vojske ne v tistih drugega svetovnega klanja, ne v pokolih v deželi s prvim socialističnim sistemom ne v hitlerjanskem pokončevanju, ne v Pol Potovi eshatologiji ne v usodi argentinskih desaparecidosov... In če upoštevamo vse to, bi človek skoraj ugotovil, da je božični novorojenec, ki naj s svojo krvjo odreši človeški rod, plemenit a neučinkovit simbol.

In tako bi lahko zase rekel, da so moje jaslice postale pepel v nemški peči.

Vendar pa tega ne bom rekel, ker še zmeraj verjamem, da se bo človeštvo streznilo; ker samo od nas je vse odvisno, tako ali drugače naj stvari obračamo. Sami se bomo ali rešili ali pogubili. In upati je, da bo človeški rod tako dozorel, da bo zavezo ljubezni uresničil v ureditvi, kjer bosta pravičnost in pluralizem postala normi sožitja. Nobenega drugečnega izhoda, nobene odredne vizije ni, razen uresničitve družbenega sistema, v katerem bodo ljudje z izbiro svojih predstavnikov onemogočali nastanek prepadnih razločkov med sloji, predvsem pa zavrli spočetje tako desnih kakor levih oligarhij in diktatur.

Glede slovenskega sveta pa bi podoba rojstva duhovnega odrešitelja morala biti simbolna spodbuda k sporazumni skromnosti, zakaj če ne bomo znali ustvariti enotnosti v pluralizmu, če ne bo prevladala razsodnost nad svetovnimi nazori, pogum nad strahom, narodna usoda nad ideološkimi tezami in vezmi, potem bomo ob prihodnost. Zato pa bi ob prazniku, ki simbolizira zmagoslavje svetlobe, bilo prav, da se zavemo naloge, ki jo občestvo terja od nas, da ga namreč otmemo zasede teme, da ga obvarujemo pred uničenjem.

ZIMSKI UTRINEK

Abel

Ura je že odbila pozno popoldne. Prihajajoča tema in z njo oster mraz sta rezala v še toplo lice. Onkraj meje so blestele luči posejanih vasi vse tja do vrh Nanosa. Tostran se je pogled zgubljal preko preperelih kraških skal v globino Tržaškega zaliva. Zadnji preliv barv tam onkraj morja je vse bolj povezoval temno nebo in vodno gladino. Jasna in hladna zimska noč je pokrila kraške obronke.

Zavihal sem si ovratnik in se stisnil v toplino oblačila. Le pogled je krožil po širnih prostranstvih, vse tja do brezmejne temine vesolja. Iz trenutka v trenutek je nebo postajalo svetlejšo. Bolj je temina legala v pogled, bolj so svetile in v vedno večjem številu iskre neba.

Mesečina se je iz zakotij razlila po dvorišču in zidovih stisnjenih zgradb. Starodavni obrisi preteklosti so v srebrnem prelivu rasli v nočni privid.

Naslonjen na kamniti zid sem postajal iz trenutka v trenutek bolj trd. Vse bolj sem čutil kako hladna lepota zimske noči hlastno izsrkava življenjski utrip. Med srebrnimi sencami sem iskal svojo misel. Bila je hladna kot mrzel dah teme. Tudi sijaj in svit lune nista ogrela srca, ki je bilo v trpko praznino.

Lepota pa je še kar naprej lila vse naokrog. Niso je raztrgali niti udarci ostrega vetra v divjem plesu neenakomernega ritma. V golih vejah košatih lip že dolgo niso našli nobenega odpora.

Mraz je vedno bolj legal v kosti. Med opojno lepoto zimske kraške noči in koščkom topline je vzplamtel neizprosni boj. Telo in duša sta vzdrtela in v trpljenju družila kozmični boj. Le zabuhli obraz močnega samotarja v svojem mrtvem smehu je užival svoj spo-

koj. Duša in roke so z zadnjimi močmi grabili teh nekaj stopinj, ta borni kanček topline, teh ubogih 36 stopinj. Samo 36 stopinj za življenje, za nasmech, za srečo, za ljubezen, za srečanje s človekom. Iz tako borne topline raste življenje! In prav tako malo je potrebno za toplino srca, iskren pogled za odprte roke, za topel nasmech in za srečo.

O temno in hladno vesolje! Povej mi, si le hladna lepota, ki kot vampir sesaš življenjske moči. In človekov goreči trepet, je le umirajoči zvezdni drget? Povej mi, o temno in hladno vesolje, je v tebi kaj, ki te napolnjuje z utripom ljubezni, s toplino srca?

Sunkovito sem se odtrgal od kamnitega zidu, na katerem je slonelo telo. Pokrivalo iz umetnih vlaken ni preneslo prebojne moči mraza. Ves premražen sem zakoračil skozi prosojno noč. Po nekaj korakih je življenje zopet vzvalovilo. Prasketanje ognjišča je vabilo v vsakdanjost življenja. Srce pa se ni uklonilo in je kot upornik bilo v polnočno tišino. Krvavo od hrepenenja je kričalo v nebesno brezmejnost. Hočem toplino, hočem ljubezni, toplih božajočih valov, hočem toplega objema Večnosti, hočem...

Vladimir Kos

Božična noč v poganskem kraju

Odšlo je sonce, v mrak se poslavlja je,
smehljal človeka, ki je vse končal.
A lice kraja, zgubano v oblake,
je komaj zmoglo žolt »Sajónara«.

Še teden dni, potem bo konec leta!
In veter mu je bil obljubil sneg
od Fudži tja do morskih rakov brega —
kako sicer bi svet bil znova lep?

Po jezeru vesla srebrni mesec;
vesla, počiva, zvezdam prisluskuje.
Dva tisoč let že skoraj — v svoj odpevek
prepletajo dvospev »Božični čudež«.

Parabola

(Iz večnosti v večnost.
V slogu japonske »tanka« pesmi.)

Samó Ljubezen
se smehlja je nagne k nam,
s tal povabi k zvezdicam
in dalje, dalje
k Mami — v Deteta skrivnost.

Slog tanka je pet vrstic po 5,7,7,5 in 7 zlogov, vsaj v klasični obliki.

Chopinove Etude

Zora Tavčar

Nad Rojanom se je razdivjala prva zimska burja. Strupeno je brilo in surovo tulilo ter se prav živalsko zaletavalo v oknice. Trg pred cerkvijo je bil videti opustel, osteklenel. »Na ves svet — le gla je čarovnica«, ji je zazvenel Murnov verz.

Chopinove Etude, si je rekla. Da, te bo preigravala to decembrsko popoldne. Prevpiti ta bes zunaj. In še posebej v sebi. To stekleno samoto. Ne le, ker bi odgovarjale njenemu razpoloženju, predvsem ker zaposlijo s svojo bravuroznostjo tako razuma kot duha. Ves, do zadnjega živčnega vlakna si v konicah prstov, da se razelektriš skoznje! Prav čutila je, kako so se nabrekli tvori, ki so se ji bili zalegli po razočaranjih zadnjih mesecev v možganih, razlili. Skopneli so pod silovitim pritiskom neke omamne sladkosti, ki jo je danes čutila kot novo sporočilo teh Etud. Bila je žareča magma, ki se je razlivala čez prazno puščavo zadnjih dni. Bila je toplota neke brezčasne bližine. Človek, razbremenjen svoje vsakdanje majhnosti, je prečiščen vstajal ob njej in jo pomirjal.

Igra je zdaj odreševala in jo znova spravljala s svetom. Spet je bil v njej ogenj, zaradi katerega je bila nekoč velika pianistka. Nekoč, — to je bilo komaj leto nazaj! In čutila je, da bi mogla to znova postati, če preboli... A kaj vse je bilo treba preboleti! Grob moža, s katerim sta delila v skoraj perfektnem sozvočju predanost glasbi, prijateljske kroge in veselje do planin. Vmes je bila tudi pričakovana in že obljubljena postumna nagrada možu, katero pa mu je bil odjedel prijatelj. In tekmovalje s prvim mestom zanjo, ki se je zahrbtno spremenilo v tretje mesto, ker zaradi notranjih razprtij in nevoščljivosti prvih dveh nagrad niso podelili. Pa to je mogla prenesti! Toda smrt, ta dokončni križ čez njen najpolnejši del življenja! Tu je glasba šele po enem letu postala blažilo, ni pa še bila pozaba. In še manj cilj, h kateremu naj bi odslej težila. Nekaj pa je vendar nocoj doživljala, česar že dolgo ni: silovitost muzike, njeno sporočilnost: ko si sam, ko celo obstaneš na koncu poti in zazija pred tabo brezup, sem tu še vedno jaz, muzika! S teboj sem in te razumem do

zadnjega odtenka in znam spregovoriti besedo, ubrano na vsako tvoje razpoloženje, tja do najtišje stiske.

»Je to res?« se je vprašala. Tudi za tisto zadnje, najgloblje razočaranje, ki jo je prizadelo pred dnevi? Poiskala je nov notni zvezek in se divje zapodila v eno izmed težjih Chopinovih polonez. Sprostila se je nad klaviaturo, a kmalu jo je skladba premagala. Ni se več razbesnevala nad njo, marveč se ji je podredila, se zlila z njo. Komaj je bilo še časa za nekaj bolečnih sunkov, da so jo prebodli. Da, nekaj je še ostajalo in tega ni dočela izbrisala niti muzika. Hip panike, da jo čaka zvečer orglanje pri polnočnici, posebej tista najljubša, O SLADKA NOČ, kjer pride tisti solo... njegov... Ali je slovenska duša mogla ustvariti kaj slajšega, kakor so slovenske božične, tako nostalgичno lepe, kadar ti ni hudega, pa tako v živo srčiko bolečine zbadajoče, kadar zakrije tvoje obzorje senca nagrobnega križa... Igrajte, prsti, da gre mimo ta privid! Ah, razkošno zaporedje not, ki znate čarati v srce privide svetov, ki jih ni bilo! Vendar vsakič sproti nastajajo in so, tako razkošno so!...

Še en pobliisk, nov zabodljaj, tisti morda za žensko najbolj strupeno boleč: ljubosumje. Tisto pismo, namenjeno »moji ženi v božičnem tednu v letu moje smrti«. Pričakovanje nežne izpovedi neke ljubezni! Ko je vedel, da ga bo bolezen izjedla, in ji je namenil pismo za predbožične dni, ki jih ne bosta več doživljala skupaj. In grenkoba, grenkoba.

Čemu? Čemu mi nisi prizanesel s tem?... Odigrala je skladbo in segla po novi. Tokrat — kdove zakaj — po Chopinovem valčku. Morda ker ga je znala na pamet in ji bo dopuščal nekaj razmišljanja? Oblila jo je tista rahla, nežna milina, s katero je znala prav v tej svoji interpretaciji tako prepričati publiko in kritike. Milina, ki je rasla v strastno vehementnost osrednjega dela in se prelila v tisto zrelo večplastnost na koncu, ob kateri so si glasbeni kritiki brusili meče, ali v njej prevladuje intelekt, ki je obvladal presilovito čustvenost — ali pa gre za žensko preinterpretiranje

moške strasti v poduhovljeno žensko erotiko. To je bila muzika, kot napisana nalašč zanjo. Bila je nekakšna simfonična skladba z več stavki in je pripovedovala njuno ljubezensko zgodbo. Hotela ji je prisluhniti znova, da najde v njej stavek ali takt, ki bi ji razodel tudi to njegovo zadnjo skrivnost.

Roki sta se približevali in se oddaljevali, čutila je, ko da igra prvič na neki nov način, ne več sama, marveč z njim. Čutila je njegove namige, njegov ritem, preko njenih prstov ji je pripovedoval njuno zgodbo v novem ključu. Odpiral ji je novo razumevanje! Da, igrala je drugače!

Ko je odigrala, si je morala natočiti pijače, da bi mogla znova odpreti tisti zavoj. Bel plišast muc, — kako se ga je razveselila, čeprav je bilo takšno darilo zanjo nenavadno, pod njim pa tisto pismo. Izpoved. Kaj je že pripovedoval? »Ona že od otrokovega rojstva mrtva«. »Lepotica, rahla umetniška duša, oboistka v njegovem orkestru«. »Kratka opojnost, ko je bila ona na daljšem gostovanju«. »Kateri občutljiv moški bi se mogel upreti, če se ti dekle z vsem žarom svoje mladosti sama ponudi v svoji nedolžno spregledljivi goloti, potem ko so tvoji čuti od pijače izostreni in se ti razdivja kri...« »Imela je oditi in želela si me je le

enkrat samkrat«. »Pozabil sem nanjo, dokler mi niso sporočili njeni starši, da je na porodu umrla.« »Skrbim za otroka. Zdaj ima deset let. Ne skrbi, za vse je poskrbljeno, plačujem za vse njegove potrebe, odvetnik nakazuje mesečno in bo skrbel za to tudi odslej«. »Ne bom rekel, da mi odpusti, svoj križ sem nosil sam do konca in ga nisem hotel prelagati nate. Ko boš odkrila vse, me boš razumela. Naj ti ne bo prehudo, da ti povem to šele za prvi božič po svoji smrti. Mi izpolniš edino željo? Obišči mojega otroka v božičnih dneh! Vse drugo boš uganila sama. Naslov ti prilagam«.

Takšno približno je bilo sporočilo, od katerega si ni mogla opomoči vse do tega večera. Zdaj ji je muzika pomagala prevesti to na videz udržano in hladno pismo v sporočilo ljubezni. Beseda odpuščanje je zdaj nehala obstajati. Trpel je, ker jo je moral prizadeti. Sama pa prav iz te njegove umirjene izpovedi razbira njegovo občutljivost, s katero je znal zadeti tisti pravi ton, ki je nagovarjal najboljše v njej. Da, že jutri se odpelje na Češko k njegovemu sinu — ali hčeri.

Polnočnica ni bila več prehudo breme, čutila je njegovo močno prisotnost ob sebi. Zatem se je odpeljala s prvim jutranjim vlakom. Zasnežena

POD ČRTO

Milovan Djilas v intervjuju za turinski dnevnik La Stampa

Turinski dnevnik LA STAMPA je prav med vrhunskim sestankom med Reaganom in Gorbačovom objavil intervju z Milovanom Djilasom, ki je tudi tokrat — govoreč o Glasnosti in Perestrojki Mihalja Gorbačova — ponovil svoje gledanje na komunistično partijo, naj si bo sovjetskega ali jugoslovanskega kova. V svojih izjavah je bil še bolj lapidaren in jassen, ter je med drugim spodbil mnenje, ki je še dokaj razširjeno na Zahodu, da je Jugoslavija model za izhod iz komunizma, da predstavlja nekakšno srednjo pot med kapitalizmom in sovjetskim sistemom. Kdor tako misli — trdi Djilas — ne pozna Jugoslavije, ne ve, kako je globalna in neozdravljiva naša degradacija, naša gniloba...

... mi smo le zgled, kako v komunizmu ostati in se v njem pogrezniti. Vse ostale komunistične države bodo šle več ali manj po naši poti... vsi se seveda potegujejo za svojo, nacionalno pot, kot svoj čas Jugoslavija, in napovedujejo *obnove* in *samou-*

pravljanje. Toda prav tako se nihče ne odpeve monopolu oblasti, obliki vlade, ideologiji vnaprej določene prihodnosti, ki jo lahko spreminja samo vlada ene stranke. Prav tako se temu ni odpovedal Beograd. Zato Jugoslavija predstavlja žalostno prihodnost vseh komunističnih držav.

Djilas v intervjuju govori tudi o opoziciji in o razlikah med njimi: Sindikat Solidarnost je v Jugoslaviji nepojmljiv in opozicija ne bo nikoli imela vsedržavnega značaja, če se ji bo sploh posrečilo organizirati se in vzpostaviti stik z družbo — v najboljšem primeru bomo imeli srbsko, hrvaško, slovensko opozicijo... v najslabšem pa bo kot zdaj, ko družba razpada in je odsotna katerakoli paralelna kultura... — stavke v Jugoslaviji nimajo političnega ozadja, so v glavnem ekonomske, kar navsezadnje niti ni slabo v državi, ki je vedno pripravljena, da politično razpade. To je tudi pot, po kateri se Jugoslavija lahko reši komunističnega siste-

ma — nadaljuje Djilas — ko bo liberalna opozicija, zunaj in v partiji, dovolj močna in se bo povezala s tovrstnimi delavskimi gibanji — državljanska vojna ni možna in niti potrebna, saj obstajajo druge poti, ki so bolj učinkovite, kot naprimer češkoslovaška iz leta 68, ali poljska iz leta 80, brez posega Sovjetske zveze bi se eni in drugi brez travm rešili komunizma — morda bo prišel dan, ko Sovjetska zveza ne bo več mogla intervenirati, seveda pa je tisti dan še daleč in noben razorožitveni sporazum ga ne bo približal.

Za rešitev iz gospodarske krize, ki jo doživljajo komunistični režimi, ima Djilas preproste recepte: spremembo oblike oblasti z več strankami, ki se potegujejo za oblast — gospodarska lastnina ne sme biti v rokah ene stranke, temveč mora biti konkretno razdeljena med zasebnike, javni sektor in združništvo — potrebni so seveda tudi avtonomna sodna oblast ter neodvisni sindikati.

Mogoče ne veste, da...

- da je gradeški narečni pesnik Biagio Marin, ki ga je skupina tržaških italijanskih kulturnikov predlagala za Nobelovo nagrado(!) in ki so ga Slovenci šli v MOSTu prevajati(!), po vojni zapisal med drugim o Slovencih, da so »sužnji po imenu, oznaki in opravi!«...
- da so 4. oktobra odkrili v Tunjicah, njegovem rojstnem kraju, spomenik umetnostnemu zgodovinarju prof. Steletu...
- da v zadnjih letih ni nihče od več kot tisoč dijakov neke šole v Mariboru stopil v Zvezo komunistov Slovenije...
- da je v zadnji lovski sezoni v Kanadi po podatkih policije umrlo od srčnega infarkta približno dvesto ljudi, med njimi dva Slovenca...
- da ima Slovenska kulturna akcija v Buenos Airesu v programu v bližnji prihodnosti kar sedem knjižnih izdaj (Vinko Rode NEKJE JE STVARNOST PROZORNA, Franc Sodja PISMA MRTVEMU BRATU, Karel Rakovec POSNETI SONETI, Vojko Arko CERRO SHAIHUEQUE, Lev Detela ČASOMER ŽIVLJENJA)...
- da je znani animator slovenskega zamejskega športa prof. Bojan Pavletič v znamenje protesta do slovenske kulturne politike odklonil »Bloudkovo nagrado«, ki mu jo je prisodila Zveza športnih društev Slovenije...
- da se je v Argentini posebno uveljavila skupina štirih slovenskih arhitektov, in sicer Alejandra Štoke, Maria Turela ter povojnih emigrantov Marijana Eiletza in Jureta Vombergarja...
- da je v L'Ansu v Združenih državah Amerike umrl Bernard Lambert, veliki pobornik za Baragovo beatifikacijo in pisec knjige SHEPHERD OF THE WILDERNESS (Pastir divjine)...
- da bo v kratkem izšel v Torontu pod uredništvom Toneta Zrnca zbornik v počastitev življenjskega jubileja znanega neutrudnega delavca za slovensko in krščansko stvar v Kanadi Janeza Kopača...
- da je ljubljanski pomožni škof dr. Stanko Lenič kljub hudi bolezni napisal daljši intervju za ljubljansko NOVO REVILJO...
- da je v zborniku, posvečenem spominu znanega prevajalca iz srbohrvaščine Toneta Potokarja, izšel članek prevajalke Diomire Fabjan-Bajc, profesorice na liceju Prešeren v Trstu, o prevodih Tavčarjevih del v italijanščino...

Praga jo je sprejela že pomirjeno in privzdignjeno. Karkoli jo je čakalo, je moglo biti samo svetla novost v njenem življenju: kako naj izpolni božično željo lepše kot tako, da vzame otroka s seboj!!

Pozvonila je na vratih v staro palačo. Začudila se je, ker je bil to — zavod. Odpeljali so jo po dolgem hodniku z vrsto sob k vratom z napisom: Sanja. Čeških pojasnil bolničarke ni razumela. Šele ko je vstopila v sobo, je v hipu vedela vse. Na vozičku je sedelo dekletce dolgih las in velikih črnih oči. Z neobičajnimi gibi je skušalo obračati slikanico na posebnem podstavku pred sabo in je bolničarko pozdravilo z nekakšnim grgrajočim zvokom. Bolničarka je odšla in ostala je z deklico sama. Zdelo se je, da je punčka gluhonema in priklenjena na voziček. Dekličin neprizadeti pogled je morda pomenil, da je ali zaprta v svoj svet ali celo umsko prizadeta. Vse te ugotovitve so jo obšle v nekaj trenutkih, šele tedaj je lahko izmerila vso muko svojega moža, ki je hodil obiskovat tako daleč in naskrivaj tega svojega nesrečnega otroka.

Potem si je otroka pozorneje ogledala. Opazila je žalost v lepih očeh, znamenje, da čustvuje. Popravila ji je pramenček lepih gostih las in poljubila na bleda lička. Punčko je stresel nekakšen srh, njene roke so poiskale prste in jih krčevito stisnile. Začutila je malo telesce, kako se skuša priviti k njej. Bil je nenavadno lep občutek, tako da jo je tesno objela in poklicala: »Sanja!« Odgovoril ji je grgrajoč glasek. V grlu jo je stisnil jok. Tedaj se je k sreči spomnila na mucka. Nežno je naslonila otroka nazaj na voziček in se sklonila k torbi. Izvlekla je belo živalco in jo potisnila deklici v naročje. Ta jo je z nerodnimi gibi poskusila stisniti k sebi. V očeh ji je zapazila iskrice, bilo je od daleč podobno vzradoščenosti. Reagira! je pomislila. Spomnila se je še na čokolado. Segla je v torbo, ko je potrkalo. Vstopila je predstojnica zavoda. Znala je nemški, tako je lahko zvedela o deklici kaj več. Ni bila gluhonema, le ko jo je oče nehal obiskovati, je govor v njej kakor ugasnil. Le z grgranjem je še izražala najnujnejše želje in proteste, posebno od tedaj, ko ji je neka sestra zabrusila, da ji je oče umrl in ga ne bo nikoli več. Od tedaj ne spregovori več. Roke so ji delno prizadete, brez prave moči, prav tako noge, umsko pa je povsem normalna, le da je docela zaprta vase. Dokler sta bila živa še ded in babica, je še sodelovala pri skupnem pouku v zavodu. V dveh letih je zgubila starše in očeta in odtlej se je po-

polnoma pogreznila vase. Živi v svojem svetu in za sedaj ji tudi psihiater še ne more do živega.

Omenila je predstojnici, da bi vzela Sanjo iz zavoda domov. Stopila je k deklici, jo spet rahlo objela in ji popravila pramen las ter rekla: »Sanja!« Dekletce se je z vso silo privilo k njej.

»To je povsem novo zanje,« se je začudila predstojnica. »Nikoli, razen ob očetu, ni pokazala čustev.«

Tedaj jo je nenadoma obšla nora misel. Počepnila je pred deklico, se ponovno pozorno zagledala v njene oči in vzkliknila:

»Bi me hotela za svojo mamo? Bi šla z mamo domov?«

Sanja je skušala dvigniti tenki ročici, v očeh se je spet utrnilo nekaj iskric, usta pa so se oblikovala k besedi. V napeti tišini se je zaslišalo bolj krik kot glas: »Mmm-ma-ma!«

—o—

Za novo leto je — kot prejšnja leta — spet stalo v kotu za klavirjem božično drevesce. Za klavirjem spet vadi pianistka Chopina. Zdaj v novi interpretaciji! S slike na steni ljubeče motri prizor — na svetu tak, ko da bi bil živ — pokojni dirigent. Sanja pa se s pomočjo prijazne, debelušne sestre uči prvih korakov in prvih slovenskih besed.

»Tata!« pokaže na sliko na steni. »Ja-sli-ce... Bóžično drévo,« pravi. Sestra jo popravi in se smeje. Sanja se še ne zna smejati. To pride s časom. Kakor bo s časom morda tudi shodila. Kdove, če ni vse skupaj predvsem psihološko, menijo. Le eno je gotovo: z rokami pač ne bo mogoče napraviti dosti. Veliko opraviлом se bo morala odpovedati, nobene moči ni v njenih rokah. A če Sanja ne bo pianistka, se bosta morali potruditi, da bo našla v življenju zaposlitev, ki bo vsaj od daleč v zvezi z muziko. Morda bo kdaj celo igrala oboo? Tako misli pianistka in igra dalje.

Res, kaj ni v tej pasaži Chopinove Etude nekaj, kakor da se preliha nešteto inštrumentov? Kot v orkestru: dirigent je zdajle pospešil ritem, pianistka se vzpne v monumentalen solo — in nad vsem se oglasi kot pretresljivo sporočilo z onkraj — oboa. Uberejo se v trenutku zlitosti, nakar se ponovno razvežejo —.

Dvignila je roke, še preden je obrnila zadnjo stran, zakaj tu je bilo zdaj bitje, ki ni smelo biti zanje manj pomembno od muzike. Tedaj so tik ob njej ploskale ročice:

»Še! Še!«

In odigrala je skladbo do konca. Zdaj je vedela, kaj je pomenila tista svetla oboa, ki se ji je oglasila sredi etude.

Zdravko Jelinčič

Kozolci davni

*Kam so šli kozolci velikani
ob poti sredi polja?
Kozolci, ki prihajali v pozdrav
so mi, ko sem se vračal
k stari mami?
Kam so šli kozolci velikani
mladosti moje davne?*

*Ostareli so s časom in propadli,
nerabni so postali.
Brez lat in preperelih starih streh,
prevrnil jih je veter
in podrl.
Ostareli so s časom in propadli
kozolci moji davni.*

*Kam so šli ljudje tedanjih časov,
sosede in vaščani,
katerim so kozolci za senò
služili, in za žito
teh poletij?
Kam so šli ljudje tedanjih časov,
ljudje mladosti moje?*

*Ostareli so z leti in pomrli,
in drug za drugim legli
so k večnemu počitku za vasjò,
prenehali hoditi so po poti
sredi polja.
Ostareli so z leti in pomrli,
odšli so s staro mamo.*

*In prazno je ostalo zdaj to polje,
in pusta, tiha, sama
se vije zdaj po polju stara pot,
razdrta, nepopravljena, razrita,
zapuščena.
In prazne so zdaj hiše tam pod gozdom,
ves tih in pust je dom.*

(Črni vrh nad Idrijo, 1987)

Medtem je zunaj rohnol z openskega hriba v rojansko kotlinico prvi snežni metež in pometal trg pred cerkvijo. Ozrla se je skozi okno navzdol. Zazdelo se ji je, da ji za orglami ne bo več paral živcev krvaveč spomin. Zdaj bo že zmogla. Da, zdaj orgle ne bodo več jokale O SLADKA NOČ. Zdaj bodo zagrmele tisto silovito pesem, v katero je tako mogočno posegal njegov lepi bas: IZ DALJNIH KRAJEV JUTROVIH - PRIŠLI SO TRIJE KRALJI.

Zastavimo vsaj kanček sebe za bližnjega

Za nami je še eno leto. Še en Božič.

Božič — čarobna beseda, ki mi priklči v zavest zasneženo podobo cerkvice Srca Jezusovega v Ljubljani, ko je, že dolgo od tega, mogočno zadonela v od sveta odčarani atmosferi vere priljubljena božična pesem.

Vsakomur od nas priklči božič v spomin podobo, ki mu prikaže ta praznik tudi na zunaj. Kakor da bi bilo človeškim predstavam preskromno samo notranje sporočilo božiča.

Cerkve so na ta dan radostno polne vseh, ki jih v božji hram vabi vera, včasih pa le iskanje izgubljenih otroških spominov na nekdanji družinski varni božič, ali pa že ustaljene družinske navade.

Tako praznujemo božič tudi doma: ker so pač otroci majhni in smotorej skoraj prisiljeni narediti iz tega dneva nekaj posebnega, ker nas zgrabi melanholičnost po preteklih mladih časih, ali zato, ker je tako pač v navadi, tudi še celo, če nisi veren, in ti ne gre, da bi v tvoji hiši ne bilo vsaj skromnega znaka božičnega časa. Največkrat pa se vse izpoje v nakupovalni vrtoglavosti, ki ti ne da pokoja še na božično vigilijo, in te sili v tolikšno nabiranje vsega, da ima to že rahel priokus požrešnosti.

Naše nedoločeno hrepenenje, naše pričakovanje ne dobita na tak način takšne potešitve, kakršno si želimo, kakršna bi spokojno legla v našo zavest. Adventno pričakovanje, ki bi se moralo v kroni vigilije še okrepiti, se zreducira na zadnje pol ure pred polnočnico.

Živimo v času, ki za človeško dušo ni blagodejen. V času, ki v vsakem trenutku izvršuje atentate na čustva kot so ljubezen, prijateljstvo, naklonjenost. V svoji ponavljajoči se generacijski usodi išče mladina še vedno vzorec in junake, s katerimi bi se identificirala. Naša civilizacija jim nudi oborožene Rambe in obriljantinjene lahkoživce, ne vidi in ne spozna pa junaka, ki ga ima pri roki. Kajti On ni prišel v blišču lajt šovov in v oglašujočem ropotu strelnega orožja, pač pa skromno gol in bos med revne pa-

stirje. In vsako leto pride božični čas, kakor se vsako leto posebej rodi Jezus — tudi za vsakega izmed nas.

Prav v tem je sporočilo božiča: njegova nadčasovnost, njegova univerzalnost. Jezus ni rojen za vsako dobo posebej. V svoji večnosti je rojen za vse nas istočasno. Danes praznujemo hkrati božič izpred skoraj dvatisoč let idealno povezani z vsemi, ki jih še ni, in z onimi, ki so že davno odšli iskat pravičnega plačila. Težko si to zamišljamo, zato se je tudi zaradi tega Jezus približal človeku, ki se lahko vsako leto posebej spominja dejanja Jezusove ljubezni zato, da bi iz njega črpal globlji smisel zase, za svoje življenje.

Če bi sami bili milijarderji, ali bi znali v svetu, ki je ponekod še tako reven, deliti z drugimi svoje bogastvo, dokler bi se ne izenačili z najrevnejšimi? Ali bi nam bilo težko svoj denar, vse dotlej, dokler bi ga imeli, dati nekemu, ki ga sicer ni zaslužil, je pa potreben pomoči?

mladika v vsako slovensko družino

Mislím, da bi se sami težko odločili zamenjati svoj boljši položaj za slabšega ali ga vsaj delno deliti z nekom. Nekaj takega lahko storimo le iz velike ljubezni: žena, ki se zaradi ljubezni do moža odloči, da bo šla z njim v tujo, neznano deželo; mati, ki se odreče marsikateri udobnosti, ker jo čuva za svoje otroke; hčerka ali sin, ki se odpovesta počitnicam zaradi svojih ostarelih in onemoglih staršev... Le ljubezen nam je lahko torej nadomestilo za to, čemur se odpovemo.

Zato smo lahko prepričani, da je Jezusa vodila velika ljubezen, ko je svoj božji položaj, ki si ga moremo predstavljati le kot nekaj sijajnega, zamenjal za bedo nas ljudi, da bi med

nami pokazal, kaj so vera, upanje in ljubezen.

Naši družinski konflikti, ki po statistikah nemalokrat privedejo mladostnika do stanja propadlega brezdomca brez korenin, kakršne že srečujemo pri nas; duševne dileme — pokorno sprejemati nase, kar pride, ali se temu upirati; vprašanja o človeški drugačnosti, o človeškem največkrat bednem staranju, vse to bomo lahko reševali le v soju božičnega sporočila ljubezni.

Spoznati moramo, da ni dovolj svoje soljudi v potrebi ohranjati pri življenju z zagotavljanjem osnovnih dobrin. Za kuliso svoje »drugačne« zunanje podobe, ki so jo spremenile prirojene ali z leti pridobljene hibe, živi tudi v njih duša, ki prav tako kot naša potrebuje svojo hrano, svoj pogum, svojo ljubezen.

Zaradi tega se skušamo približati slabšemu položaju potrebnih, odrecimo se kančku svojega udobja, da bi stopili za korak bliže problemom ljudi, ki niso dovolj srečni. Odprimo vendar svojo dušo nekoliko tudi na ven, naj nas ne bo sram, če bo še kdo videl, kaj je skrito v njej, in gradimo stik z vsemi, ki potrebujejo poleg materialne pomoči še živo solidarnost za hojo skozi ta svet.

Le tako bomo bliže božiču in Jezusu v jaslicah, le tako bomo prihajali še kdaj med letom v cerkev in ne samo ob največjih praznikih po moč za upanje.

Gojimo v sebi čustva, ki so vzbrstela na božični dan, ne dopustimo, da bi jih kdo zameglil. Naša svoboda nam to dovoljuje. Kajti, če smo svobodni v izbiranju, potem ne smemo izbirati le po svojih nagonih, ki se z lahkoto potešijo, a zopet zahtevajo novih polnil, pač pa izbirajmo po svoji vesti, polni tiste ljubezni, ki nam jo deli Detece iz jaslí. Za nas rojen, je čeprav v zavesti svoje bodoče usode, voljan iz ljubezni do nas, ki težimo k Bogu, in onih, ki ga še iščejo, zastaviti vse za človeka.

Zastavimo tudi mi sami vsaj kanček sebe za bližnjega v božji perspektivi miru in ljubezni.

LOJZE BREZNIK:

(16)

DNEVNIK (1941-1943)

12. julija 1942

Dvoje spoznanj iz tega tedna, iz teh mojih težkih, sivih dni, a vendar dni najglobljšega odkrivanja. Ko pridejo težave, se veselim križa, a v isti sapi omahujoč pod njegovo težo prosim, naj mi bo odvzet.

Prvo spoznanje: da sem sam od sebe nič, da Bog daje tolažbo, veselje, zaupanje, veselje do dela in napa. Ko mi vse to izgine, se zavem, da sem nič, da bi najraje umrl, sploh popoln nič. Drugo spoznanje: da se nikjer ne umirim razen v Bogu. Naj obredem prav vse, nazadnje mi ostane le Bog. Zato ne bom nikomur zavidal zabav, življenja, polnega raztresenosti, raje ga bom miloval. Predati se hočem popolnoma Bogu!

19. julija 1942

Bog — *Deus virtutum*⁽¹⁾ — kakšna globina! Neskončen! In od tega Boga se oddaljiti zaradi puhležev, »modrih« tega sveta? Rajši se velikodušno in ponižno predati ljudem. In če me kdo pomiluje »Glej ga, sanjača!«, kaj storiti drugega, ko molče zanj prositi usmiljenja, da bi spregledal. Da bi ta naš narod spregledal.

Danes je zame lep dan, gladek, poln jasnosti, čeprav neprestano lije s temnega sivega neba. Ves ta čas sem se mučil z vprašanjem, kaj naj predvsem delam: ali naj študiram in popijem iz knjig čim več učenosti ali naj pustim knjige in svoj čas premolim in prebijem samo z Bogom. Ko mi ni šlo predavanje in sem bil ves nesrečen zaradi svojega neznanja in nesposobnosti, pa sem na drugi strani gledal, kaj vse je napisal Ušeničnik, kako široka in raznovrstna polja obvlada, sem si dejal: Pusti to, kdaj boš ti kaj dosegel, skrij se v ozadje, da ne bo nihče zate vedel, predaj se Bogu in bodi majhen na tem svetu! O, tisti moj strah pred tem, da bi šel skozi življenje neznan-jaz, ki si mislim, da sem vendar več kot drugi, navadni ljudje, jaz, od katerega drugi pričakujejo, da bom najmanj doktor! Da bi se vdal skritosti in pozabi, k temu pa me je vabila lenoba, ki je tako globoko zakoreninjena v moji naravi in me tako veže, da me spravlja v pravo abulijo in letargijo. G. spirital mi je dejal: Kaj boš, tega še ne moreš vedeti, o tem bodo odločali predstojniki. Razvij svoje zmožnosti in talente, ne sili se pa v ospredje. Skritost, ki te vleče, naj ti ne bo izgovor za to, da se ne bi več trudil za izobrazbo. — Glavni razlog moje nedelavnosti

1) Bog nebeških sil.

sti in takšnega težkega cincanja je 1. lenoba, 2. pa poželjivost po znanju in slavi. Zato je rešitev res v tem: Delaj, razvij svoje možnosti (proti lenobi), ne sili se pa v ospredje, če te bodo rabili, te bodo že poklicali (proti napuhu). Pogumni optimizem je zmožen velikih del. Bojim se križev in težav — zopet naj velja staro: Dovolj je dnevu lastna teža! Vsak dan s svojim programom! Mnogi se boje težkega dela, češ saj iz tega ne bo nič, to so utopije, lepe, a neuresničljive sanje. Črnoglednost!

julija 1942

V meni ždi težko, nikdar zatrdno rešeno vprašanje, ki ga razpihava moja častihlepnost. Bojim se, da bom šel neznan, nesladen skozi življenje. Na drugi strani pa se mi zdi prazno in težko napisati kaj, kar bi me naredilo velikega. Sam zase sem rad nepoznan. Toda slišim ugovor: 1) Kaj bodo rekli drugi, ki vendar od tebe nekaj pričakujejo; 2) zanemarjaš talente, ko bi vendar moral postati velik javni delavec — torej moralna dolžnost! —

Jaz zase bi raje živel skrito, tiho življenje duhovnika, župnika in se s svojo prizadevnostjo in s pomočjo milosti posvečal. Ali se res moram po dolžnosti vreči v delo, ki bo posvečeno pretežno temu, da postanem nekaj velikega v javnosti? Danes mislim, da takšnega načina dela za božjo stvar Bog od mene ne zahteva. Hočem samo to, kar Bog zahteva. Zveličanje duš. Napisanega je že tako dovolj o tem, samo delavcev ni, ki bi za zveličanje duš delali. Mogoče Bog zahteva od mene prav to. Zato pa je treba mož svetnikov, nesebičnih, skritih, pokornih, sebi se odpovedujočih. — Če hočem delati za Boga, bom v molitvi in skritosti naredil več kot z vsem znanstvenim udejstvovanjem.

2. septembra 1942

Tale boj z mojo častihlepnostjo me je venomer spremljal pri vseh pogovorih, pri vsakem delu, pri gledanju skozi okno na mrgolečo množico, pri premišljevanju in molitvi. Kaj naj si danes rečem in zapišem? Čast, to je neko ugodno mnenje, ki ga imajo drugi o meni. To je nekaj povsem zunanjega, česar v meni ni. Gotovo mora biti neka podlaga za to mnenje v meni. Toda če je ta podlaga v meni, je tako že moja: ugodno mnenje mi je ne poveča, kakor je neugodno ne zmanjša. Že s tega vidika je nesmiselno se puliti za čast. Drugeč pa je tudi dvomljivo, ali ljudje res cenijo v nas pra-

Pavle Zidar

Hercegovina

*V gredah kamenja, kjer sonce cveti,
plazi se luskasta kača,
planjava tobaka oksidno gori,
senca se semkaj nikoli ne vrača.*

*Ne gane se steblo, ne gane se list
koruznega lata,
človek je tudi od znoja čist
in sladka požgana je trata.*

*Jedel bi to sredino las,
ki je nekoč bila trava,
vso jo je izžgal goreči čas,
neki obris zdaj v njej tava.*

*To ona je, zemlje sveti pastel,
žena, ki z nami je ob smrti,
ali upanja večnega del,
kruh njen je spravljen v trti.*

*V vsakem odtenku je Bog,
svetloba je bivanje sveto,
naše trpljenje je sneg
in po smrti bo v belo ujeto.*

*Ne videti, ne, ampak slišati skalo,
ko v plazu se sproži.
V zvoku kamna se je prižgalo,
kar še sedaj neprenehoma toži.*

*Le prihajaj, Marija, med nas,
v prividu ali zares,
to je najlepši naš čas,
ko človek mora stopiti čez,*

*čez in verjeti, da vidi
tebe, ki zemlje si del,
o mati sveta, pridi, pridi,
kakor zborna molitev čebel.*

Ob vnebovzetju 1987

ve stvari. Ljudje ne cenijo objektivno. Ljudem večkrat ugaja, kar objektivno sploh ni prava vrednota. Če bi se navezal na čast, bi se trudil za lažne vrednote in bi bil opeharjen. Tretjič: kaj bi pa vendar bilo, če bi bil slaven pred slovenskim forumom, pa ne pred vsemi, ampak samo pred izobraženci in duhovniki? Kaj bi zame vedela ostala Evropa, Amerika itd.? Kako je torej smešno se za kaj takega boriti! A vendar je v meni ta gon po uveljavljanju. Le da imam ob njem tudi pamet. Uveljavi se, pravi gon. Kako pa naj se uveljavim, mi pravi pamet in razodetje. Tisto resnično veliko, ki dela človeka objektivno — po pravi lestvici vrednot — res velikega pred Bogom, je milost božja. Vse drugo so samo obliži na moji osebi, milost pa človeka

prerodi, preustvari, ga naredi novega človeka, novo stvarstvo. Zato je vsa resnična človekova veličina od znotraj, v stopnji milosti in v moči kreposti. Kdor se za ta resnični zaklad briga, ga hrani in množi, ta je resnično, objektivno velik, ker je nekako višje stvarstvo, z več bivanja, z več resnične bitnosti. Tega seveda ljudje ne vidijo. Zato slava ni merilo resnične človekove popolnosti. Pa tudi če bi bila, človeku veličine ne zviša. Zato se bom v svojem življenju trudil, da ta zaklad, ki mi ga je Bog položil v dušo, ob sodelovanju z milostjo množim. Trudil se bom, da bom živel z Bogom v vseh delih, potih, tridih in naporih. Dal se bom Bogu kot orodje, naj po meni naredi, kar je njemu drago, da po meni reši kako dušo, da po meni kaj resničnega preobrazi. Dvigniti duše iz smrti greha v novo stanje — v to naj gre naše delovanje! To je treba imeti pred očmi. To je naš cilj in ob tem cilju nam je živeti in rasti. To je resnična preobrazba sveta — preobrazba duhovne plati življenja. Vse drugo potem pride samo od sebe.

Razne težave, ki sem jih imel...

O Bogu imam takšenle janzenistični pojem: strog je, nima rad, da bi bil človek vesel; veselje Bogu izkazovati se mi zdi skoraj predrzno; najraje vidi, da trpim itd. Kakor da bi bil človekov cilj trpljenje in križ? Cilj življenja je vendar ljubezen, trpljenje pa nam to ljubezen hrani, seveda če ga prav prenašamo. Hrana ljubezni pa so žrtve, sicer je ljubezen samoljubje.

Ne premišlujem urejeno. Preveč razglabljam, premalo nase apliciram.

Pogovori s tovariši so tako prisiljeni. Vedno imam občutek, ko da bi bil nečesa kriv in bi mi lahko vedno kdo kaj očital. Hlapčevskega značaja sem.

Vedno se mi zdi, kadar grem na sprehod, da me drugi gledajo, sprašujoč me: »Čemu te je treba?« Ali nima duhovnik eksistenčne pravice? Seveda takšna vprašanja samo prenašam iz sebe v druge in se tako borim s fantomi kakor Don Kihot.

Glede moje slavohlepnosti. Svet danes ne potrebuje učenjakov, ampak svetnikov. Seveda zaradi tega ne gre zanemarjati učenosti, a prav tako je ne gre ceniti čez vse. Ne biti nesrečen, če nisi učen, če ne veljaš za učenega ne pred seboj ne pred drugimi. Veličine človeku ne dajejo drugi s svojo hvalo, ampak si jo daje sam, če je notranje spopolnjen. Čim več prostora daje Bog v sebi, tem večji je. Zato pa moja dolžnost je: res vedno delati: moliti in študirati, to pa počasi, ne hlastati, ker to vodi samo v nervozo in nezadovoljnost.

Ne siliti v ospredje. Če me bodo rabili, me bodo poklicali. To ni zakopavanje talentov. Če bo položaj zahteval, boš šel s svojimi talenti tudi v javnost, sicer pa boš ostal skrit. — Mir ima tisti, ki se ne obeša na besede drugih, se ne vtika v dela, ki se ga ne tičejo. Ali se moram zanimati za vse okoli sebe? Kaj Bog zahteva od mene? Kaj od duhovnika? Odgovora za duše. Torej se moram zanimati za vse, kar vpliva na duše — na večno življenje.

V Gorici je umrl Viktor Prašnik

»To ni samo pogreb, to je zmagoslavje«. Tako je dejal eden izmed številnih ganjenih prijateljev, ki so 23. novembra pospremili na zadnji poti Viktorja Prašnika, velikega Slovenca in kristjana, neumornega kulturnega delavca in organizatorja, predvsem pa srčno dobrega človeka in prijatelja. V natrpno polni cerkvi svetega Ignacija na goriškem Travniku in kasneje na pokopališču se je žalni obred spremenil v prisrčno koralno izpoved: Dragi Viktor, tebe smo imeli pa zares radi. O tem so govorile oči, pesmi in občutene besede, vsak zase pa je obujal spomine na lastna srečanja z rajnim prijateljem, ki dolgo, dolgo ne bo pozabljen.

Viktor Prašnik, rojen pred 68 leti v Cerknem, je spadal med tiste dragocene ljudi, za katere bi lahko nekoliko prikrojili antični rek »dajem, torej sem«. Bil je eden izmed ključnih mož poveljne kulturno-prosvetne renesanse med katoliškimi Slovenci na Goriškem. Njegovo ime je bilo povezano z organiziranim petjem, z razmahom odrske dejavnosti, z društvenim življenjem, kulturnimi večeri; srečevali smo ga med prvimi garači pri izpeljavi velikih zamisli, kot je bilo nastajanje Katoliškega doma ali pa Zveze slovenske katoliške prosvete. Predvsem pa je bil veliki povezovallec s še drugimi slovenskimi skupnostmi, od koroške do zdomskih, saj je povsod imel prijatelje in pa vztrajnost, da je z njimi gojil stike tudi v do-

brobit širše narodnostne skupnosti. Ni čudno, da so njegov nekdanji dom na Travniku mnogi imenovali kar »konzulat«. Za vse je imel čas in srce; tudi naša revija mu dolguje vestno poverjenišstvo in — kar je še več — prijateljstvo in toplo simpatijo.

Klanjamo se spominu Viktorja Prašnika; tudi na teh straneh naj bo zapisano, kar je bilo že marsikje in tudi še bo: hvaležni smo mu za vse, kar je naredil za našo skupnost — naredil veliko, solidno in vedno s prijateljskim nasmehom na obrazu.

MOHORJEVKE

Izšle so letošnje goriške mohorjevke. Poleg Koledarja 1988, ki ga je uredil dr. Jožko Markuža, je izšel 13. zvezek Primorskega slovenskega biografskega leksikona, ki ga ureja prof. Martin Jevnikar ter obsega gesla od priimkov Rebula do Sedej, dalje zbirka avtobiografskih črtic Veter iz ljubih daljav tržaškega ustvarjalca in člana našega uredništva Saše Martelanca in še knjiga Zore Piščanc Pesnik zelene pomladi o bratu, duhovniku Ladu, ki je bil 3. februarja 1944 ena štirinajstih nedolžnih žrtev partizanskega pokola v Cerknem.

BRATUŽEVE SKLADBE

20. novembra so v Gorici predstavili dve pesmarici (cerkvenih in prireje-

NOVA SODJEVA KNJIGA

Iz Buenos Airesa poročajo, da je izšla nova knjiga duhovnika lazarista Franca Sodje, ki je znan duhovni pisatelj in misijonski delavec. Gre za avtobiografsko duhovno delo Pisma mrtvemu bratu, pri čemer je mišljen piščev rajni brat duhovnik.

GORJUPOVI DNEVI

Letošnji Gorjupovi dnevi slovenskih časnika so bili v Novi Gorici, obsegali pa so tudi obisk Gorice in pa skupno tiskovno konferenco predsednika slovenske vlade Šinigoja ter predsednika deželnega odbora Furlanije-Juljske krajine Biasuttija.

SKLAD MITJA ČUK

Ta zaslužna ustanova za pomoč prizadetim slovenskim otrokom je kupila na Opčinah pri Trstu staro hišo za razširitev svojih dejavnosti. Zasnova je tudi Vzgojnoizobraževalno središče za slovenske motene pošolske otroke.

JADRO

Slovenci v Laškem, torej na področju Tržiča, Ronk in drugih nižinskih občin, so 17. novembra ustanovili skupno in neodvisno društvo Jadro. Doslej je bil tam duša slovenskih prireditev ženski cerkveni zbor.

nih ljudskih pesmi) skladatelja Lojzeta Bratuža, ki je pred 50 leti pod fašizmom pretrpel mučeniško smrt (spodaj).

Otroški zbor »Slomšek« vodi Andrej Pegan.

DVORANA V BAZOVICI

V nedeljo, 22. novembra, so s kulturno prireditvijo odprli obnovljeno župnijsko dvorano v Bazovici. Pri sporedu so sodelovali otroški zbor Slomšek, pevski zbor Lipa iz Bazovice in zbor Skala iz Gropade.

JEDRA

Tržaški pesnik Aleksij Pregarc je v samozaložbi izdal pesniško zbirko Jedra, katere značilnost je prevod vseh besedil v šest jezikov. Uvod je prispeval prof. Josip Tavčar, za opremo pa je poskrbel Edi Žerjal.

VESELA POMLAD

Dekliška skupina Vesela pomlad z Opčin, ki jo vodi Franc Pohajač, je na

SDGZ

Slovensko deželno gospodarsko združenje je imelo 22. novembra svoj 16. občni zbor. Uvodna poročila so v imenu starega odbora prebrali predsednik Vito Svetina, ravnatelj Vojko Kocjančič in tajnik Odo Kalan.

KARDINAL MISSIA

Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice se je odločila, da po Missijevem simpoziju, ki je bil septembra v Sloveniku v Rimu, priredi v Gorici niz predavanj s skupnim naslovom Kardinal Missia na Goriškem.

22. vsedržavnem tekmovanju zborov v Vittorio Venetu dosegla tretje mesto v kategoriji ljudskih pesmi (spodaj).

NOVA REVIIJA 65-66

Zadnja številka ljubljanske Nove revije preseneča z odlomki iz dnevnikov Edvarda Kocbeka iz let 1975-76. Izbral ji je, uredil in z opombami dopolnil Dimitrij Rupel. Gre za čas izida znanega Kocbekovega intervjuja v Trstu, za opis njegovih vzgibov (predvsem teža povojnih pokolov) in težkih osebnih posledic. Revija tudi vabi k razmišljanju o Nagodetovem procesu iz leta 1947. Objavljen je namreč intervju z 90-letnim inž. Leonom Kavčnikom, ki je predsedel šest let in pol in je bil soobtoženec prof. Furlana, prof. Nagodeta, Ljuba Sirca, ministra Snoja in drugih. Zgodovinar prof. Peter Vodopivec objavlja pripis o procesu.

JUBILEJ BREZMADEŽNE

Ob srebrnem jubileju župnije Marije Brezmadežne 1961-1986 — to je naslov zelo prijetne publikacije več avtorjev iz Toronta v Kanadi, ki jo je uredil župnik in soustanovitelj omenjene slovenske župnije Janez Kopač. Besedila so objavljena tudi v angleščini, vmes pa je dokumentarno fotografsko gradivo.

BOŽIČNA KASETA

Cerkveni pevski zbor iz Sv. Križa pri Trstu je posnel in izdal kaseto s štirinajstimi božičnimi skladbami. Zbor vodi Albin Verginella ob orgelski spremljavi Antona Kostnapfla.

O KREKU V ARGENTINI

Slovenske skupnosti v Buenos Airesu in drugih krajih po Argentini so slovesno praznovala praznik 29. oktobra. Osrednja slovesnost je bila v Slovenski hiši v Buenos Airesu. Najprej je bila maša, ki jo je daroval vodja slovenskega dušnega pastirstva Alojzij Starc, ki je bil pred kratkim imenovan za prelata. Nato je na zborovanju spregovoril predsednik pripravljalnega odbora Marijan Loboda, slavnostni govornik pa je bil prof. Vinko Brumen, ki je kot vodilni slovenski krekoslovec in avtor študije Srce v sredini spregovoril na temo Janez Evangelist Krek in mi.

PRAZNIK POD SV. VIŠARJAMI

29. novembra sta bili slovesnosti v Ukvah in Žabnicah. Videmski nadškof Battisti in slovenski metropolit Šuštar sta se udeležila proslave ob odprtju prenovljene župnijske cerkve v Ukvah in nove kapele v hiši šolskih sester v Žabnicah.

DSI sredi polne sezone

Dr. Vinko Potočnik

Ponedeljkovi večeri Društva slovenskih izobražencev so v novembru obravnavali sledeče teme: 9. novembra je prof. Lelja Rehar predstavila knjigo Dušana Jakomina »Škedenjska krušarica«; 16. novembra je dr. Vinko Potočnik govoril o »Inflaciji poštenja in mora-

Prof. Milan Dolgan

le«; 23. novembra je prof. Milan Dolgan predaval o »Likih duhovnikov v slovenski dramatiki — Moškričevi župniki«; zadnji ponedeljek v novembru pa sta prof. Pavle Merku in Filip Fischer predstavila zadnjo knjigo tržaškega italijanskega pisatelja Ferruccio Fölkla »Storia del 5744«.

ZVONIK NA ŠKOFIJAH

Po dolgih desetletjih je župna cerkev Srca Jezusa na Škofijah pri Kopru preteklega 19. oktobra dobila zvonik.

SREDIŠČE V MÜNCHNU

Münchensko-freisinski nadškof kardinal Wetter je v prisotnosti ljubljanskega nadškofa Šuštarja in pomožnega škofa Leniča 21. novembra blagoslovil v Münchnu novi sedež Slovenskega dušnopastirskega urada, ki ga vodi župnik Branko Rozman. Tam so tudi prostori za slovensko sobotno šolo, knjižnico, socialno pisarno in drugo.

UMRL JOŽA VILFAN

21. novembra je umrl v Ljubljani dr. Joža Vilfan. Rodil se je v Trstu 6. julija 1908 kot sin vodilnega tržaškega politika, odvetnika in poslanca dr. Josipa Vilfana. Pravo je študiral v Rimu, na Dunaju in v Ljubljani. Že leta 1934 je postal član KPJ. Med vojno je imel v partizanih visok položaj na Primorskem, dolgo je delal v diplomaciji, v letih 1953-58 pa je bil Titov tajnik. Do konca se je zelo živo zanimal za dogajanje med Slovenci v Italiji, med katere je zelo rad prihajal.

ČAS IN NJEGOVA ZNAMENJA

To je bil naslov letošnjega teološkega tečaja o aktualnih temah za študente in izobražence, ki je bil v Ljubljani od 9. do 20. novembra, istočasno pa z drugačnim vrstnim redom tudi v novi škofijski dvorani v Mariboru. Posamezna predavanja ali kar ciklusi bodo še v številnih krajih. Ob koncu posameznih predavanj so bile okrogle mize s strokovnjaki. Udeležba je bila odvisna od tematike. Najnižja je znašala 450 poslušalcev, najvišja pa 1500.

REVIJA ZCPZ

V nedeljo, 29. novembra, je bila v cerkvi Sv. Marije Velike v Trstu tradicionalna revija zborov, ki jo prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov na Tržaškem. Letošnje revije se je udeležilo trinajst zborov.

CECILIJANKA 1987

21. in 22. novembra je bila v Katoliškem domu v Gorici revija pevskih zborov Cecilijanka 1987. Posvetili so jo spominu pred 50 leti umrlemu Lojzetu Bratužu in Mirku Fileju ob 25-letnici njegove smrti. Revije so se udeležili številni zbori z Goriškega, Kanalske doline, Koroške ter iz sosednje Slovenije. Prihodnje leto bo Cecilijanka obhajala 30-letnico.

MALA CECILIJANKA

Na praznik Brezmadežne 8. decembra je bila v Katoliškem domu v Gorici revija otroških in mladinskih zborov, znana pod imenom Mala Cecilijanka. Poleg zborov z Goriškega je kot gost sodeloval zbor Zvonček z Repentabra.

Ženski zbor z Repentabra (levo) in dekliški zbor »Slovenski šopek« iz Mačkolj (desno) na reviji ZCPZ.

8. KNJIŽNI SEJEM

V Cankarjevem domu v Ljubljani je bil v drugi polovici novembra 8. slovenski knjižni sejem. Sodelovalo je 35 slovenskih založb iz matice, Italije in Avstrije. 19. novembra je bila okrogla miza o zamejskem tisku, posebna okrogla miza je bila posvečena verskemu tisku. Goriška Mohorjeva družba je javno opozorila, kako še vedno ni omogočena prodaja njenih knjig v osrednji Sloveniji, tudi znanstvenih edicij, kot je Primorski slovenski biografski leksikon, ne.

Silvana Valoppi iz Trsta je za knjigotrško delo prejela Schwentnerjevo plaketo.

Predstavljena je bila tudi prva izmed dvanajstih načrtovanih knjig Enciklopedije Slovenije, katere glavni urednik je Marjan Javornik. Zaenkrat je objavljenih 1.139 gesel od črke A do Ca. Ilustracij je 905, sodelavcev pa 463.

PODOBE SOŠKE FRONTE

Na pobudo Goriškega muzeja iz Nove Gorice so ob koncu novembra odprli v Solkanu zanimivo zgodovinsko razstavo Podobe soške fronte, ki je posvečena I. svetovni vojni na primorskih tleh in posledicam v življenju prebivalstva.

KOROŠKE ŠOLE

Sklep vodilnih avstrijskih strank, da udarijo po sedanjem ustroju dvojezičnih osnovnih šol na južnem Koroškem, je vzbudil pri koroških rojakih val pro-

testov, ki so se jim pridružili tudi nemško govoreči demokrati. 26. novembra je prišlo do simbolične protestne sestance sedeža deželne vlade v Celovcu. Naslednjega dne je bilo tisočglavo zborovanje proti nemškonacionalnim naklepom.

BENEŠKI IZSELJENCI

V Čedadu je bil 3. decembra sedmi kongres Zveze slovenskih izseljencev Furlanije-Juljske krajine. Na njem so ponovno poudarili da nočejo biti zgolj beneška organizacija, ker so na razpolago vseh slovenskih izseljencev s področja dežele Furlanije-Juljske krajine.

SPACALOV RAZSTAVI

Tržaškemu slikarju Lojzetu Spacalu, ki je pred časom praznoval 80. letnico, so 4. decembra odprli slavnostni razstavi v Galeriji Tržaške knjigarne ter v tržaškem Kulturnem domu. Maja bo pripravljena Spacalova stalna galerija v Štanjelu.

GORIŠKI ŠOLNIKI

4. decembra je bil v Gorici 20. občini zbor Sindikata slovenske šole. Dosedanji predsednik prof. Albin Sirk, ki je bil medtem upokojen.

UTIHNILO BO GOSPODARSTVO

Kot se sliši, bo z božično številko zaradi finančnih težav prenehalo izhajati v Trstu tedensko strokovno glasilo Gospodarstvo. Spet en slovenski glasmanj v zamejstvu. Žal.

ŠTUDENTI V LJUBLJANI

V tem akademskem letu študira na ljubljanski univerzi 64 slovenskih študentov iz Italije. Poleg tega je na izpopolnjevanju 6 postdiplomskega vpisancev, in sicer na podlagi italijansko-jugoslovanskega sporazuma.

Iz Avstrije študira letos v Ljubljani 10 slovenskih univerzitetnih študentov, iz Porabja na Madžarskem pa 5.

KONZUL STERN

Dosedanji avstrijski konzul v Ljubljani Ciril Stern, ki je na Koroškem tudi predsednik Slovenskega atletskega kluba (SAK), je bil imenovan za avstrijskega generalnega konzula v Beogradu.

VUKOVA NAGRADA

Posebno Vukovo nagrado je letos kor edini Slovenec prejel v Beogradu akademik dr. Janko Jurančič. Gre za avtorja številnih razprav, učbenikov in pa Slovensko-srbohrvatskega ter Srbohrvatsko-slovenskega slovarja.

UMRL JANKO PERTOT

V Sežani je 14. novembra umrl 90-letni šolnik in telesno-kulturni delavec Janko Pertot. Doma je bil iz Barkovelj. Po prvi svetovni vojni je živel na Štajerskem, med drugo svetovno vojno in nekaj časa po njej pa v Trstu, od koder se je izselil, ker ni dobil službe od Zavezniške vojaške uprave. Leta 1975 je prejel Bloudkovo plaketo za življenjsko delo na področju telesne kulture.

V soboto, 12. decembra, so v Peterlinovi dvorani počastili štiri letošnje jubilate — znane javne delavce. Od leve: dr. Matej Poštovan (75), g. Peter Šorli (85), dr. Teofil Simčič (85) in prof. Maks Šah (75). Na skrajni levi deželni tajnik SSK Ivo Jevnikar.

V New Yorku je umrl arhitekt Simon Kregar

Martin Jevnikar

V četrtek, 19. novembra, je nepričakovano umrl v New Yorku arhitekt Simon Kregar, markantna osebnost v prvih povojnih letih v Trstu. Kot toliko drugih je konec vojne tudi Kregarja zanesel v Trst, kjer je bilo treba obnoviti ali na novo ustanoviti vse kulturne, politične in gospodarske organizacije, ki jih je Slovencem zatrl ali preprečil fašizem.

In Simon Kregar se je s svojo genialnostjo in strokovno pripravljenostjo zagnal v delo na raznih področjih. V šolah je manjkalo profesorjev, zato je od prvega dne v jeseni 1945 poučeval na tedanji Nižji srednji šoli — zdaj Ivan Cankar — matematiko in risanje. Potem se je zapletlo na Radiu Trst II — zdaj Radio Trst A — in Kregar je odšel v juniju 1947 na Radio, kjer se je še bolj izkazala njegova nardarjenost. Vodil je mladinske oddaje, pisal in urejal Aktualnosti, kjer so bila združena poročila o kulturi v svetu in doma. Napisal je vrsto izvirnih radijskih iger o izumiteljih in velikih možéh, kot so bili: Jurij Vega, Diesel, Frederik Chopin, Johann Sebastian Bach in drugi. Sestavljal je posebne oddaje za Božič, Veliko noč in druge praznike, poročal o umetniških razstavah na beneškem bienalu in v Trstu, sestavil 50 varietetskikh oddaj in pomagal povsod, kjer je bilo potrebno. Bil je član Radijskega odra in je pogosto nastopal pred mikrofonom, da je bil njegov glas domač vsem poslušalcem. Kot igralec pa je nastopal tudi po tržaških odrih in na velikih prireditvah na Repentabru.

Kregar se je spustil tudi na takrat občutljivo in nevarno področje — v politiko. Bil je med soustanovitelji Slovensko krščansko socialne zveze, ki je nekaj let uspešno delovala, posredovala pri Zavezniški vojaški upravi za slovenske koristi in pravice, pri volitvah pa sodelovala s Slovensko demokratsko zvezo. Ker so se po vaseh obnavljala prosvetna društva, je pomagal ustanoviti v Trstu Slovensko prosveto, ki je ta društva povezovala in jim nudila pomoč s predavatelji in kulturnim gradivom. Končno je bil tajnik Slovenskega katoliškega akademskega starešinstva, iz katerega se je razvilo današnje Društvo slovenskih izobražencev.

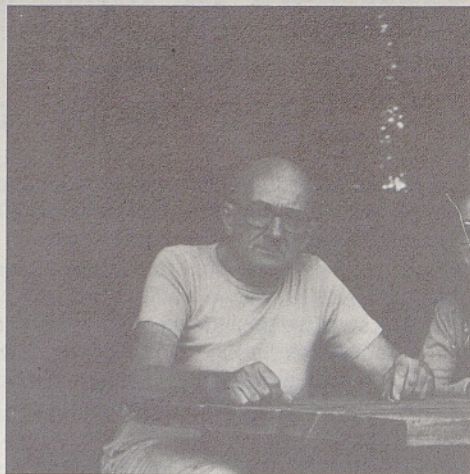
Kregar pa tudi v Trstu ni pozabil na svoj poklic arhitekta. Že v Ljubljani je med vojno veliko pisal o slovenski kmečki arhitekturi in dokazoval, da narekuje konstrukcija in tloris obliko zgradb v taki meri, da so v resnici moderna. Pripravljali so načrte za obnovo v vojni požganih in porušeni kmečkih domov. V Trstu je nadaljeval s tem de-

lom in po njegovih načrtih je slovensko gradbeno podjetje obnovilo Prvačino.

Dne 5. marca 1951 je odšel Kregar iz Trsta v Ameriko in se naselil v New Yorku. Prvih pet let je bil pogodbeni uradnik pri United States Informations Agency, od 1956 pa je bil vodilni arhitekt pri Lockwood Greene Engineers, Inc. v New Yorku, eni največjih inženirskih pisarn na svetu. Pod seboj je imel nad 40 arhitektov, vrsto inženirjev, risarjev in uradnikov. In tu je lahko razvil vse svoje izredne sposobnosti in genialne zamisli. Tu je napravil leta 1960 načrt za mesto s pol milijona ljudi, načrt za cerkev sv. Terézije v Novari. Svetovno znane pa so njegove stavbe: San Jose Mercury New Building v San Jose v Kaliforniji; stavba je delno zgrajena na vodi in je dobila posebno pohvalo Zveze arhitektov iz San Francisca kot prispevek k lepoti mesta. Skupina stavb Fairchild Hiller Space Center v Germantownu pri Washingtonu; zgrajena je iz posebno vlitih opeke in jeklenih plošč. ITT Long Distance Center v Springfieldu, Mass., je v vlitim betonu; v istem kraju je sredi mesta kamnito poslopje The Springfield Newspapers Building. Za Detroit je izoblikoval Plymouth Observer; blizu New Yorka sta Geigy Chemical in tiskarna Wall Street Journal. Na letališču J. F. Kennedy v New Yorku je izoblikoval največje poslopje za tovorna letala. Naštevaje bi se lahko še nadaljevalo, a vsa ta angleška imena premalo povedó.

Ob poklicnem delu pa je Kregar tudi v ZDA kulturno deloval. Režiral in igral je na odru cerkve sv. Cirila in Metoda v New Yorku in na odru Slovenskega doma v Brooklynu. Govoril je na slovenskih taborih, na sestankih ameriških slavistov, na študijskih dnevih Lige Slovenskih Amerikancev, katere tajnik je bil od leta 1970 do smrti. Leta 1978 je organiziral Slovanski teden v New Yorku, kjer so se prvič srečale slovanske narodnostne skupine. Lahko bi rekli, da je bil duša slovenskega življenja v New Yorku.

In še nekaj besed o življenju pred Trstom. Kregar se je rodil 21. januarja 1914 v Ljubljani v trgovski družini. Mati Marija Treo je bila hči ljubljanskega stavbenika Simona Treo, čigar predniki so bili doma blizu Benetk. Dovršil je Škofijsko klasično gimnazijo v Šentvidu nad Ljubljano in arhitekturo pri Josipu Plečniku. Študiral je tudi grafiko na Dunaju, na univerzi v New Yorku pa 1954-55 statiko. V službi je bil na gradbenem oddelku banske uprave v Ljubljani, med vojno pri pokrajinski upravi in Kmetijski zbornici. Ma-ja 1945 je zapustil Ljubljano in se tja ni več vrnil.

Irena Žerjal: Let morske lastovice

Tržaška pesnica Irena Žerjal je prišla letos do sedme pesniške zbirke — **Let morske lastovice** (ZTT 1987, str. 62). Naslov je simboličen po morski lastovici, ki je zelo navezana na gnezdo, vendar mora po svetu; tudi pesnico je potegnil svet vase, a se je vrnila v rodni dom, čeprav mora prenašati sumljive poglede, ker ima v priimku »ž«, osamelost, spreminjanje, koliko težav, koliko grenčice. Sreča ji medli, vendar bi ne prodala svojih travm, siromaštva, bohemstva. Njeno življenje je »krhko in težko« kakor alabaster, tudi sanje ji »vse upanje obrnejo narobe«. Nemila uso-da »nam je izstružila srce / in zredčila misli«.

O tem svojem življenju se izpoveduje zlasti v prvih dveh ciklih, ki ju je naslovlila **Let morske lastovice** in **Skrile in stih**.

Sredi temne noči ji čeblija sinice. »Poletje bo, poletje bo!« Koliko poletij je že prešlo in odneslo »spomine na odurne dneve«. Spominja se leta 1948, ko je v hiši »povasovala lakota« in se je začela prva ideološka vojna, »prva slovenska, ki ni imela verskega značaja«. In ta ideološka vojna »še vedno ni prestala«.

Drug spomin jo odpelje k Belopeškim jezerom, ker si ni upala na Mangart. Mislija je nanj in na to, da je v njegovih očeh vse nebo. Morda mu ne bo napisala pesmi, vendar bi šla rada z njim po tej deželi, »obirala bi pradavne sanje tvojega srca«. Poletje je prišlo pozno, v troje so šle pod macesne, asimilirala se je »tem svečenicam družine in miru«. In spet jo zalije žalost, da ugotavlja: »Lahko bi postala skala, / vanjo bi butali valovi, / a igrati moraš togo osebo, / kar si že postala.« In malo naprej še trpkajša ugotovitev: »Nič nisem. / Nič nočem. / Nič ne bom.« Toda v davnini smo bili močni kot Trubar.

Veliko pesnic je umrlo, z leti se mora človek sprijazniti s smrtnim plesom. Lepota zemlje brez atomskih postaj. In še očetovo slovo od matere, ko je odhajal na vojno, pretresljivo in brezupno, saj ne ve, »kakšni bomo« na koncu vojne.

Proti koncu zbirke se je Žerjalova povrnila v svoj domači svet, iz katerega je izšla. Pred nami se dviga mlaj, »prastar je in nov slavolok pomladi«. Otroci že čakajo na

rožiče in pomaranče, ko ga bodo podrli. Mlini meljejo oljke v torkljah, žene nosijo v plenirjih potice. Perice perejo v Glinščici, z njive na poljani pospravljajo koruzo. Mati peče zadnjič v krušni peči, ker jo bodo podrli in postavili novo hišo. Skozi temo življenja gre, premišluje o ljubezni in o njem in ga prosi, naj ji pove resnico o njej. Vendar je srečna, da je daleč od nje. Zbežati mora in tudi ime bo zamenjala. Nosi masko kot on, »življenje je prepolno mask«, nikoli več ne bosta skupaj. Življenje so ji posrkali »sredi rosinih let«.

Za konec bo pospravila poletne obleke in tudi njega, ki je bil njena duša, zdaj je spet »samotna popotnica«. Obiskale so jo tri cigančice in obdarila jih je z oblekami in nauki.

Taka je najnovejša pesniška zbirka Irene Žerjalove **Let morske lastovice**. Vsega je trideset pesmi (naslovov), razporejenih v sedem ciklov. Pesnica je spet odprla svoje srce, v katerem je več žalosti in razočaranj kot veselja in zadovoljstva. Besede ji kar vrejo na papir kakor voda potoka Glinščice, ne zadržuje jih, zato je videti zgovorna in sproščena, zato so pesmi razmeroma dolge in mnogo povedne. Vendar pa zna biti tudi zgoščena in plastična: »Loparji so ožgani / lenčice prazne / zeva globoka peč / jutri jo bodo podrli / saje prepleskali / skrili tramovje / železlj vrgli v staro železo. / Nova hiša bo drugačna / stara je bila temačna...« (**Prehod**).

Z grenkobo, hrepenenjem in odpovedjo se spominja njega, ki ji je bil vse, a sta se razšla v razporočni dvorani. Do zdaj se nikoli ni lotevala tega vprašanja s tako prizadetostjo. Nikoli pa je tudi še ni obšla misel na »smrtni ples«. V zbirki pa je veliko tudi »zamejskega«: morje v različnih obdobjih, predvsem pa rodni kraj (Ricmanje) s svojim življenjem, navadami in običaji ter Glinščica, kjer so nekoč prale gospodinje perilo, seveda pa tudi trte in murve.

Zbirka je živa in sveža, precej trpka, vendar pa je v njej tudi veliko odločnosti, saj bi svojega življenja ne spremenila, rada bi bila le »križanec med krokodilom in levom«, potem bi ji bilo lažje.

O prejšnjih zbirkah je sproti poročala Mladika (glej 1985, 157).

Zora Saksida: Ugašajoča sonca

Zora Saksidova je prisotna v slovenski literaturi v Italiji od 1946 dalje, ko je izdala v Gorici knjigo pravljic in pripovedk, potem je nadaljevala s prozo, vmes pa kot učiteljica zlagala pesmi za otroke, zlasti v Pastirčku. Do prve pesniške zbirke je prišla šele 1984, dve leti pozneje je izšla druga in pred kratkim tretja. Izšla je spet v Gorici pod naslovom **Ugašajoča sonca**. Pesmi. Izdala jo je revija Pastirček, založilo pa Katoliško tiskovno društvo. Posvetila jo je »Vsem oropanim lepota življenja«. Zbirko je sama opremila, v njej je 36 pesmi v dveh ciklih, ki se vsebinsko popolnoma razlikujeta. Pesmi so nastale letos do julija, kakor kažejo datumi pod večino pesmi. (O prejšnjem delu glej M 1968, 141; 1985, 17; 1987, 37.)

Prvi del (22 pesmi) je vsaj za slovenske razmere nenačuden in vsebinsko nov. Pesnico je pretreslo današnje življenje, v katerem je življenje samo izgubilo vrednost, dragocenost, pomen, samomori se kar vrstijo v različnih oblikah in v vseh življenjskih dobah, uboji komaj rojenih otrok in odraslih, splavi, nasilstva in posilstva, ugrabitve brez vrnitev. Vse to se ponavlja dan za dnem, postalo je del vsakdanjega življenja, da so ljudje otopeni, kot da se jih sploh ne tiče. Ko posiljuje moški deklè ob belem dnevu na prometni ulici sredi Pariza, pravi pesnica: »Prizoru sledi / več parov oči / kot filmu / v kinodvorani. / Zaman mladenka / kliče na pomoč.« Zato se v prvi, uvodni pesmi **Dragocenost** začudeno sprašuje: »Človeku življenja ni mar?« In to

v nasprotju z drevesi, ki hitijo »k soncu, v življenje«, čeprav se jim v krošnje zaganja vihar.

Pesnica je izbrala 21 primerov nasilja nad seboj ali drugimi in napisala prav toliko trpkih pesmi. Če bi strnili vsebino vsake pesmi v en stavek, bi dobili naslov iz časopisov, kjer je našla pesnica snov za svoje pesmi, kolikor je ni doživela v bližnji okolici: 13-letni dijak se je obesil na okensko kljuko zaradi negativne ocene; majskega večera se je slekla, polila z bencinom, zažgala in skočila v praznino; oče je hotel posiliti hčerko, ko se mu je uprla, jo je ubil z nožem in sekiro; v kraju Giussano zvonijo don Agostino z navčkom vsak torek, ko morijo zdravniki nerojene otroke; in tako skozi vse pesmi.

Tragična in pretresljiva vsebina, nič pesniškega ni v njej, vendar pa jo je znala Saksidova zaviti v pesniško govorico, jo obdati s primerami iz narave, z orisi domačih razmer nesrečnikov, z dramatičnim podajanjem, s pesniškimi figurami, z začudenjem, vprašanji. Nekatere pesmi so pesniško prepričljive in doživete, umetniško mučne, druge so bolj opisne, krajše, nekaka gola kronika. Za primer pesem **Okno**:

»Ključ:
oko z njim odpira
pogled v sinjino.
Skozenj
lije srce
svojo dobro
vsebino.
Nanj
tipka dež
zgodbe,
kakor jih
srce želi.

Po njem
riše mraz
cvetje, pejsaže,
mlade, stare
obrazne.
Študentka medicine
trešči skozenj
svoje komaj rojeno
dete.
Na tlaku obleži
kupček mesa,
kosti.«

In še pesem o nečloveškem očetu z naslovom **Pustite male...**:

»Njena tri leta in pol
bi morala sijati
kot jutro v mladostju,
pa je nasilje za nasiljem
mučilo njeno telesce,
duševnost ji pretresala
travma za travmo.
Nazadnje jo je oče
privezal na stropno
svetilko. Njen jok
ga je spravil v bes:

pograbil jo je za noge,
treščil ob zid;
na tla se je sesedel
kupček cunj,
srce pa prenehalo biti.
Deklica je zdaj pri Njem,
ki ni rekel:
Pošljite
male k meni, ampak
Pustite
male k meni priti...«

Nič glasnega obsojanja in moraliziranja, ampak premišljena odmaknjenost in stvarno podajanje, čeprav čutimo pesnično srčno prizadetost. Dogodki sami po sebi so tako grozotni, da ne potrebujejo še besedne obsodbe.

Drugi del ima naslov **Prebliski** in tu so izpovedne, refleksivne, religiozne in sodobne pesmi. V njih poje Saksidova o sebi in svojih spoznanjih, o osamelosti, o mladosti, ki piše utopijo o idealih, o nezaupanju v soljudi, o notranjem bogastvu in o spominih, ki so v starosti drobne kresnice. Dotika se tudi uničevanja narave in sodobnega problema najete matere, ki noče dati najemnici otroka. Edina stalnica v teh zmedenih dneh ji je »moja vera. / Bog, / stalnica si ti.« Na zemlji ni studenca čudežne vode, ki bi sprala napake in napojila žejne dni: »Le On jo razliva / s križa in ran, / tiho, vabeče — / in čaka.«

Te pesmi so v pristni obliki in verzih, besede so izbrane in prepedene s primerami in pesniškimi figurami. Celotna zbirka preseneča po vsebini, po obliki in izpovednosti pa je na višini, ki jo je Saksidova dosegla v prejšnji zbirki.

OCENE

RAZSTAVE

Marjan Kravos in Zora Koren Škerk v Galeriji TK

Letošnja razstavna sezona v Galeriji Tržaške knjigarne je že pri tretji postaji. Prve razstave se nam predstavljajo v logičnem sosledju: najprej skupina tržaških — slovenskih in italijanskih — grafičnih mojstrov, ki so kdaj ali večkrat nastopali na doslej sedemnajstih mednarodnih grafičnih bienalah v Ljubljani, nato pa predstavitev posameznih umetnikov, imena katerih so povezana z ljubljansko grafično prireditvijo.

V prvi polovici novembra je v prostorih TK galerije razstavljal grafične liste Tržačan Marjan Kravos. Malokdaj je kaka razstava notranje tako povezana in homogena; rekli bi, da se je Kravos predstavil s ciklusom slik na temo

kvadrata. Čeprav že vsebina sama ravnost vabi k razmišljanju o pojmovni razsežnosti naslikanega objekta — kvadrata v vseh možnih položajih, velikostih in kombinacijah — bi z razglabljanjem o tem, kaj je bil doslej komu kvadrat, odvzeli Kravosu tisti čar, ki ga izžarevajo njegovi grafični listi, a ne zaradi znaka v povezavi s pomenom, temveč zaradi znaka samega. Naj povem preprosteje! Kravos se mi kaže kakor izredno temeljita osebnost, ki išče in odkriva v likovnem materialu bistvo svojega slikarstva. Kakor čarodej se mi zdi, ki vleče iz klobuka brezšteviline podobe, vsako s kako privlačno novostjo. Njegovo umetniško hotenje ni nikoli podvrženo naključju, da sebe je strog in racionalen. Ve, kaj bo ustvaril. Mogoče bi kdo oporekal, da njegove slike niso komunikativne, da so namenjene le strokovnjakom. Mislim da je slednje res. Čeprav ga tudi laiki cenijo, bodo šele njegovi stanovski kolegi docela izmerili njegov umetniški domet. Nam pa

vsaj eno sporočilo: tudi danes zahteva umetnost celega človeka, njegov trud in napor, pa čeprav se vse skupaj ne kaže v volumnih katedral.

V drugi polovici novembra je razstavljala v Galeriji Tržaške knjigarne slikarka Zora Koren Škerk. Na ogled je umetnica postavila vrsto grafičnih listov, ki jih nismo še videli, čeprav se Korenova pogosto javlja po tržaških galerijah. To pomeni, da doživlja slikarka srečen umetniški trenutek, poln ustvarjalne moči, a — glede na rezultate — poln tudi živosti, barv, življenjskega optimizma.

Likovni kritik Zoran Kržišnik je Korenovo predstavil kot umetnico, ki jo zaposluje huda skrb: bežanje časa, minevanje, odhajanje. V tako interpretacijo njenih grafik vodijo naslikani motivi: ure, fosili, suho cvetje... Če pa vse to primerjamo s prejšnjo produkcijo, moremo potegniti nov zaključek: slikarka se je od začetne sporočilnosti (vseprisoten in deklariran problem — to je čas)

premaknila v čisto risarsko in barvno doživljanje veselja nad ustvarjanjem. In to ji je omogočilo sprostitve, ki se odraža na ravni vsebine — zdaj je obsežnejša, pestrejša — in na ravni barve. Mislim, da je postopno izginjanje figurativnosti Korenovi odprlo pot v smer čistejšega likovnega izražanja, kjer se prepletajo nianse in prosojnosti, odmi-ka pa črta.

Barve. Mehke, žametno nabrekle in prosojne, kakor žarek skozi vodo. Liki so še razpoznavni, a bolj kot njihova sporočilnost nas pritegujejo čipkasti vzorci in mrežaste linije, izpraskane v list.

Smo zanemarili analizo pripovednosti grafik? Nič zato. Moč pričujočih del ne potrebuje likovnosti tujih prenosnikov, besed...

Magda Jevnikar

GLASBA

Tudi drugi koncert GM v znamenju domačih umetnikov

Drugi koncert letošnje abonmajske sezone 11. novembra 1987 so v celoti izoblikovali domači tržaški poustvarjalci, kar je nedvomno dalo glasbenemu večeru v stolnici Sv. Justa svojstven pečat, ki je pritegnil številne poslušalce slovenske in italijanske narodnosti, ljubitelje orgelske in komorne glasbe. Bil pa je to tudi večer, ko smo vendarle dočakali, da se je za dragocene orgle naše katedrale vsedel tržaški Slovenec, diplomirani organist. Levji delež so tako na koncertu imele orgle. Orgelski part je suvereno odigral Andrej Pegan, ki je diplomiral na tržaškem Konservatoriju l. 1984, sedaj pa študira čembalo s prof. Rambaldinijem in kompozicijo s prof. Kumarjem. Izvajal je Preludij v e-molu mojstra severnonemške baročne šole D. Buxtehudeja, dva stavka iz Pange lingua francoskega skladatelja N. De Grignyja, Allegro iz Sonate št. 6 J. S. Bacha in Sonato sodobne italijanske skladateljice B. M. Furgeri. Prav pri tej zadnji skladbi je prišla najbolj do izraza razkošnost in barvitost orgelskega zvoka, medtem ko so bile prejšnje ubrane nekoliko bolj meditativno-intimno. Peganovo muziciranje je bilo v celoti prepričljivo in je zbranemu občinstvu nudilo prijetno glasbeno doživetje. Pripomnil bi le, da se mi ne zdi

Slovenska prosveta in Zveza slovenske katoliške prosvete

razpisujeta

XIII. tekmovanje
zamejskih amaterskih odrov

MLADI ODER

Tekmovanja se lahko udeležijo amaterski odri, ki delujejo v naši deželi.

Tekmovanje traja do konca leta 1987. Izid bo javno razglašen ob slovenskem kulturnem prazniku februarja prihodnjega leta.

Skupine, ki se nameravajo udeležiti tekmovanja, morajo javiti svojo udeležbo enemu od obeh prirediteljev.

Predstave prijavljenih amaterskih odrov bo ocenjevala komisija, ki jo sestavljajo gledališki izvedenci in po en predstavnik vsake organizacije.

Mnenje komisije je dokončno in nepreklicno.

Za vsa podrobnejša pojasnila in prijave se je treba javiti na naslov SLOVENSKA PROSVETA, Trst, ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE, Gorica, viale XX Settembre 85.

najbolj primerno posamezne stavke trgati iz celote. Izvedba celotne skladbe namreč omogoča poslušalcu bolj organsko dožemanje skladateljevih hotelj, poustvarjalcu pa nudi možnost bolj zaokroženega pristopa do partiture.

Pomembno vlogo sta na koncertu odigrala tudi violinista Jagoda Kjuder in Marko Bitežnik. Oba sta študij začela na Glasbeni matici v Trstu, zaključila pa v Ljubljani v razredu prof. Veroneka, sedaj pa kot redna profesorja poučujeta na Glasbeni matici. Tako smo imeli priliko poslušati dokaj neobičajno zasedbo dveh violin in orgel, in sicer v Sonati op. 2 št. 7 v g-molu G. F. Handla in v Sonati op. 4 št. 6 v A-duru J. M. Lec-laira. Orgle so se pri tem v glavnem omejile na bassa continua, v ospredju pa sta stopili violini, celotna glasbena podoba pa je bila izrazito komorno-intimna. V izvedbi so sicer intenzivnim in globokim trenutkom sledile tudi občasne manjše negotovosti, kar pa ni bistveno okrnilo glasbene podobe izvajanih del.

t. s.

ANTENA

100-LETNICA LEVSTIKOVE SMRTI

Stoletnica Levstikove smrti je šla tiho mimo. V nedeljo, 15. novembra, pa je bila v rojstnih Retjah manjša slovesnost. Govoril je dr. Matjaž Kmecl, Jože Javoršek pa je odkril Levstikov kip, ki ga je izdelal in daroval kipar Jakov Brdar.

SVOBODA JAVNEGA OBVEŠČANJA

16. novembra se je 600 ljudi zbralo v Ljubljani na javni tribuni o svobodi javnega obveščanja v Sloveniji in Jugoslaviji. Priredila sta jo Radio Študent in mladinska organizacija Fakultete za sociologijo, politične vede in novinarstvo. Podobne pobude so bile že prej ali kasneje v Celju, Mariboru, Novi Gorici.

SIMPOZIJ V BOSTONU

Od 5. do 8. novembra je bila v Bostonu v ZDA 19. konvencija Ameriškega združenja za napredovanje slovenskih študij. Družba za slovenske študije je pripravila v tem okviru tri strokovna srečanja: o Kocbeku, Kardelju in NOB na Koroškem; o jezikovnih problemih slovenskih, hrvaških in srbskih izseljencev ter o regionalnem sodelovanju v okviru Delovne skupnosti Alpe-Jadran. Strokovno okroglo mizo o tem vprašanju je vodil prof. Aleš Lokar iz Trsta, sodelovali so koroški zgodovinar prof. Andrej Moritsch, dekan tržaške ekonomske fakultete prof. Giacomo Borruso in ravnatelj Inštituta za narodnostna vprašanja v Ljubljani mag. Silvo Devetak. Kot diskutanta sta sodelovala zgodovinar prof. Peter Vodopivec iz Ljubljane in sociolog prof. Emidij Sušič iz Trsta.

ŠKOFOVI OBISKI

Tržaški škof msgr. Bellomi, ki je 8. decembra praznoval deset let dejavne in zelo žive prisotnosti v tržaški škofiji, nadaljuje te tedne s pastirskimi obiski po župnijah. Nazadnje je bil v Rojanu, pri Novem sv. Antonu in pri Sv. Jakobu. Povsod je imel tudi srečanja s slovenskimi verniki.

KOROŠKI KULTURNI DNEVI V MARIBORU

V Mariboru so bili 6. in 7. novembra Koroški kulturni dnevi. Skupno sta jih pripravila Krščanska kulturna zveza in Slovenska prosvetna zveza iz Celovca.

Odbor knjižnice Dušana Černeta se najtopleje zahvaljuje argentinskim Slovincem, ki so s svojimi knjižnimi darovi pripomogli k izpopolnitvi gradiva naše knjižnice. Zahvala naj gre tudi slovenskim ustanovam in organizacijam (Svobodna Slovenija, Zedinjena Slovenija, Slovenska kulturna akcija, Slovensko dušno pastirstvo, Kreditna zadruga Sloga, Hladnikov dom, Baragovo misijonišče, društvo Triglav, Slovenski srednješolski tečaj), ki so velikodušno darovali svoje publikacije knjižnici Dušana Černeta v Trstu.

Letos poleti so trije člani odbora knjižnice Dušana Černeta, Marjan Kravos, Tomaž Simčič in Marjan Pertot, obiskali Argentino, kjer so se seznanili z življenjem slovenske skupnosti v tej oddaljeni deželi. Knjižničarja Marjana Pertota smo zaprosili, da nam poda nekaj misli o stanju knjižničarstva med argentinskimi Slovenci.

»V Argentini sem preživel približno mesec dni. V tem času sem obiskal vse slovenske domove, spoznal njihovo življenje, njihovo delo na kulturnem, gospodarskem, verskem in političnem področju. Posebno sem se zanimal za njihove knjižnice in za slovensko knjižno produkcijo v Argentini. Argentinski Slovenci imajo svojo osrednjo knjižnico v Slovenski hiši, ki je središče vsega njihovega kulturnega in verskega življenja. Knjižnica je bogato založena s knjigami in revijami. Na policah imajo knjige, ki so izšle v Buenos Airesu, kakor tudi knjige, ki so bile izdane drugod po svetu. Ne manjka tudi knjig, ki so izšle v Sloveniji, v Celovcu, Trstu in Gorici. Knjižnica je odprta vsak popoldan, in kolikor sem lahko opazil, je zelo dobro obiskana. Obiskovalci najraje segajo po lahkem čtivu, to je po povestih in romanih.

Nadalje sem obiskal knjižnico v Hladnikovem domu v slovenski vasi. Tudi ta knjižnica je dobro založena, čeprav s starejšimi slovenskimi knjigami. Pritoževali so se mi, da nimajo dovolj gromotnih sredstev za nabavo novih in bolj zanimivih knjig.

V slovenski vasi obstaja še ena knjižnica, in sicer knjižnica slovenskega misijonišča. Ta knjižnica je v glavnem namenjena gojencem misijonskega zavoda. Knjige so pretežno verske

vsebine in služijo pri pouku in pri študiju.

Bil sem tudi v knjižnici, ki se nahaja v društvu Triglav. To društvo vključuje slovenske predvojne emigrante. Knjižnica je poimenovana po slovenskem pesniku Francetu Prešernu. Knjižni prostori so zelo lepi, tudi na knjižnih policah je precej knjig, tudi novejših; žal pa je zelo malo ljudi, ki se je poslužuje.

Poleg teh javnih slovenskih knjižnic sem si ogledal celo vrsto privatnih knjižnih zbirk. Ena največjih in najbogatejših je vsekakor knjižnica dr. Tineta Debeljaka. Na knjižnih policah ima zbrana ogromno gradiva: od starejše do novejše slovenske književnosti, slovenske leposlovne revije, slovenski argentinski tisk, slovenski tisk, ki je izšel v begunskih taboriščih takoj po drugi svetovni vojni, slovenski tisk iz Severne Amerike, Celovca, Gorice in Trsta. Vsekakor lahko trdim, da je ta knjižnica najbogatejša slovenska knjižnica v Argentini.

Zelo bogate knjižne zbirke imajo tudi drugi slovenski kulturni delavci. Ogledal sem si lahko knjižnice gospodov Kremžarja, Magistra, Smersuja, župnikov Gnidovca in Žaklja ter zelo bogato in lepo urejeno knjižnico pok. mons. Oreharja. V tej knjižnici je zbran v glavnem ves slovenski argentinski tisk.

Med svojim obiskom sem posebno skrb posvetil zbiranju slovenskega argentinskega tiska za našo knjižnico. Zbral sem ogromno gradiva: knjižnih izdaj, šolskih publikacij, periodičnega tiska, drobnega tiska itd. Slovenci v Buenos Airesu so se res izkazali in po svojih močeh pomagali pri zbiranju gradiva za našo knjižnico. Zbrali smo tako preko 150 kilogramov slovenskega tiska in lahko s ponosom trdimo, da posedujemo najbogatejšo zbirko slovenskega argentinskega tiska.

SLOVENSKE PUBLIKACIJE NA ANGLEŠKEM

Knjižnica Dušana Černeta nenehno širi krog prijateljev in sodelavcev, ki pomagajo izpopolnjevati naše bibliografije in knjižni fond. Pred meseci smo pozornost obrnili tudi na Veliko Britanijo. Tamkajšnja številčno majhna slovenska skupnost je v povojnem času premogla veliko knjižnih in periodičnih izdaj. Za to je več razlogov: delo slovenskega izseljeniškega duhovnika in pa Našega doma v Londonu; obstoj slovenske tiskarne Pika Print v bližini prestolnice, ki jo vodi podjeten javni delavec, Dušan Pleničar, ki je tudi urednik

in založnik; prisotnost dobrih časnikarjev in javnih delavcev.

V tem članku želimo le orisati, kaj se nam je doslej razkrilo pri zbiranju slovenskega tiska iz Velike Britanije, obenem pa se zahvaliti dvema darovalcema: že omenjenemu Dušanu Pleničarju in pa Franju Sekolcu, ki tudi živi v londonski okolici.

Slovenska Pravda

V kraju Zeedorf v britanski zasedbeni coni v Nemčiji je nastala med bivšimi slovenskimi četniki nova organizacija Slovenska Pravda, in sicer leta 1947. Večji del njenih pripadnikov se je potem izselil na Angleško, večinoma zaradi dela v rudnikih, a čez čas se je razkropil po svetu.

Leta 1948 je organizacija začela izdajati v ciklostilni tehniki na angleških tleh svoj bilten **Slovenska Pravda**. Našem knjižničarju Marjanu Pertotu je med poletnim bibliografskim delom v Argentini uspelo dobiti za Knjižnico Dušana Černeta iz neke zapuščine naslednje številke: letnik II.: 25, 27, 28; letnik III.: 29, 30, 31, 32, 34, 35, 41; letnik IV.: 46, 49, 55; Letnik VI. (1953): 62.

Slovenska Pravda pa je izdajala tudi razne brošure. Tega je moralo biti precej. V knjižnici imamo le dve, ki ju je podaril Dušan Pleničar. Gre za ciklostilirani študiji zgodovinarja Frana Erjavca: **Iz bojev za slovensko avtonomijo** (London, 1958, 20 str.) in **Slovenci na mirovni konferenci 1919-20** (London, 1960, 24 str.).

Klic Triglava

Slovenska Pravda je izdajala tudi revijo **Klic Triglava**, ki pa ni bila njeno uradno glasilo, temveč je poudarjala, da je »politično neodvisen list«. Prvo številko so izdali slovenski rudarji na Angleškem, in sicer na ciklostil 15. avgusta 1948. Prvi urednik je bil Marjan Gorjup, ki se je kmalu izselil. Drugi letnik je bil izjemoma tiskan. Sprva je bil Klic Triglava štirinajstdnevnik, potem mesečnik, ki se je vse bolj posvečal splošno-slovenskim in svetovnim političnim, gospodarskim, zgodovinskim in kulturnim vprašanjem. Loteval se je tem, ki so se jim mnogi izogibali, odprt je bil za diskusijo različno mislečih. S št. 300 je list prešel od ciklostila na ofset (25. maja 1964). V šestdesetih letih je glavno uredništvo prevzel Dušan Pleničar, ki ga je tiskal v svoji tiskarni Pika Print in ga vodil, dokler ni usahnil brez pravega slovesa v začetku osemdesetih let.

Do tega poletja smo imeli v Knjižnici precej posameznih števil, zdaj pa je položaj bistveno boljši.

Iz že omenjene zapuščine v Argentinu je Marjan Pertot dobil 246 številčk iz prvega obdobja, Dušan Pleničar pa je daroval 113 številčk iz drugega, »ofsetnega« obdobja. Predolgo bi bilo naštevati, kaj vsega še manjka, da bi imeli komplet (skoraj 70 številčk!). Vsekakor pa velja tako tukaj kot pri drugih listih in knjigah, ki jih omenjamo: izredno bomo hvaležni vsakomur, ki bi lahko pomagal pri izpopolnitvi našega fonda, ki je seveda na razpolago preučevalcem naše publicistike in zgodovine. Radi bomo tudi pojasnili, kaj bi potrebovali, če se bo kdo oglasil s ponudbo, ne da bi že vnaprej pošiljal vsega, kar ima. Sicer pa pridejo prav tudi dvojniki: za zamenjave med knjižnicami ipd.

»Prvo« Pismo

Slovenski izseljeniški duhovnik msgr. Ignacij Kunstelj je dospel v Veliko Britanijo 29. septembra 1948. O svojem delu piše v brošuri **Politika in duhovnik** (Celovec, 1979). Najprej se je naselil v Južnem Walesu. Od tam je začel pošiljati med Slovence »razmnoževani nedeljski evangelij«, kar se je kmalu spremenilo v tiskano **Pismo**. Dosegalo je 600 izvodov, tiskali pa so ga v poljski tiskarni Veritas.

Tega lista nam zaenkrat ni uspelo sploh videti. Prenehal je gotovo pred letom 1957, ko je msgr. Kunstelj pisal o tem v brošuri **Slovenci na Angleškem** (1957, sledili sta ji vsaj še dve brošuri z istim naslovom), ki je pomemben vir informacij o tamkajšnji skupnosti.

Zapisal je, da je postalo Pismo dvo-mesečnik, ko je začel prihajati na Angleško list **Naša luč** iz Celovca kot dvo-mesečnik, ko pa je postala Naša luč mesečnik, je Pismo prenehalo, vendar je sam v vsako številko vlagal redno **prilogo** na dveh straneh posebej za Slovence na Angleškem. V knjižnici imamo dve prilogi, in sicer za november 1956 in november 1959.

Vestnik

Enkrat proti koncu petdesetih let je bila ustanovljena Zveza Slovencev v inozemstvu ali Slovenska izseljenska zveza. Sprva je imela menda sedež v Švici, pozneje pa v Našem domu v Londonu, kjer je msgr. Kunstelj ustanovil Osrednjo izseljensko pisarno in gojil načrte o arhivu izseljstva. Organizacija, ki so ji bili duša izseljenski duhovniki v Evropi, je prirejala tudi srečanja slovenskih izobražencev, večinoma ob robu kongresov Molčeče Cerkve v Königsteinu. Ni nam znano, kdaj in kje je začel izhajati **Vestnik Zveze Slovencev v inozemstvu**. V knjižnici Dušana Černeta imamo tiskano št. 12 iz oktobra 1961, ko je listič izhajal na Angleš-

kem. Oštevilčenje — verjetno tudi rednost — je potem odpadlo, tako da imamo nekaj posameznih izvodov: junij 1962, oktober 1962, junij 1963, oktober 1963, ko se naslov spremeni v **Vestnik slovenske skupnosti**, maj 1965.

Na enem izmed listov je zabeležen izid zvezinega **Stenskega koledarja**, drugje se omenja izid partiture **Slovenska maša** (maj 1965). Verjetno je v okviru slovenskega središča v Londonu izšlo še več takih primerov drobne- ga tiska.

»Drugo« Pismo

Pač pa imamo komplet (28 številčk) ciklostiliranega lista s tiskano glavo **Pismo**, ki je izhajal od januarja 1958 do avgusta 1965 v Londonu. Daroval ga je predvojni poklicni časnikar Franjo Sekolec, ki ga je ves čas urejal, razmnoževala in odpošiljala pa sta ga on in župnik Kunstelj. Na listu je zapisano, da ga izdaja Slovenska pisarna, ki je bila od slovenske župnije in Doma v Londonu ločena ustanova.

List je sprva izhajal vsaka dva meseca, leta 1962 so izšle le tri številke, naslednji leti pa po ena. Usahnil je, ker je zmanjkalo denarja. Kot nam je še pojasnil nekdanji urednik, je naklada znašala 500 izvodov: 80 jih je šlo med Slovence na Angleškem, ostalo so v glavnem prejeli izseljenski duhovniki v Zahodni Evropi, kak izvod pa je šel do Se-verne in Južne Amerike.

Namen Pisma je bil širiti informacije, ki jih je objavljala slovenski tisk v emigraciji, in propagiranje zdomskega tiska. Zato je bilo veliko ponatisov različnih člankov iz slovenskih listov, kot tudi prevodov tujejezičnih člankov o slovenskih zadevah. Posebna pozornost je bila posvečena odnosom med južnoslovenskimi narodi, slovenskim političnim dokumentom in programom, nastopanju predstavnikov Slovenske ljudske stranke na takrat pogostih mednarodnih zasedanjih.

Pika Print Ltd.

Sam obstoj slovenske tiskarne Pika Print je privabil k izidu na angleških tleh več brošur, proglašev in tudi knjig. Tiskarna je na primer izdala in založila znane spomine Ljuba Sirca **Nesmisel in smisel** (London, 1968).

Pisatelj Lev Detela in Milena Merlak Detela z Dunaja sta tam izdajala nekaj let knjige zbirke avantgardističnih del **Sodobna knjiga**. Dušan Pleničar nam je podaril dve knjigi iz zbirke: Milena Merlak, **Beseda brez besede**, London, 1968 in Lev Detela, **Sladkor in bič**, London, 1969. (Dve Detelovi knjigi iz Londona, **Izkušnje z nevihtami**, 1967, in **Črni mož**, 1969, smo že imeli.)

Večejezične publikacije

Različne politične pobude so na Angleškem rodile tudi nekaj večjezičnih, jugoslovanskih publikacij. Od Franja Sekolca smo dobili zbornike **Demokratska Jugoslavija** (1970), **Demokratska Jugoslavija II.** (1972) in **Savremene teme za demokratsko alternativu** (1976), v katerih so s slovenskimi sestavki zastopani tudi slovenski avtorji.

Povsem slovenski sta drobni brošuri **Načrt za demokratsko alternativo** (1982) in **Za demokratsko alternativo** (1985). Tudi to smo dobili od istega pri-jaznega darovalca.

Od Dušana Pleničarja pa smo prejeli večjezične brošure **Demokratska srečanja** (1. števil. julija 1983, 5. števil. januarja 1987) in še eno publikacijo teh pobudnikov.

The South Slav Journal

Znanstvena revija s tem naslovom sicer ne izhaja v slovenščini, vendar so med sodelavci in v uredništvu tudi slovenski posamezniki, ravno tako zgodovinski članki, ostale razprave in pa recenzije jemljejo v pošte tudi slovensko problematiko. Večji del dosedanjih številčk smo v knjižnici že imeli, ker se revija zamenjuje z Mladiko, nekaj manjkajočih zvezkov je daroval Dušan Pleničar, ki tudi to publikacijo tiska v svoji tiskarni.

Od leta 1978 je v dosedanjih desetih letnikih izšlo 36 številčk, ki so sicer mišljene kot trimesečnik, a so večkrat izšle v dvojnih številkah. Manjkajo pa nam števil. 1 in 2 prvega letnika ter 1 in 3 drugega letnika.

Slovenski znanstveniki

V popolno bibliografijo slovenskega tiska na Angleškem bi spadala seveda še dela slovenskih avtorjev, pa čeprav so izšla v tujem jeziku. Tega bi moralo biti precej, pa naj gre za psihiatrična dela dr. Jančarja, literarno zgodovinska dela prof. Lavrina, gospodarska dela prof. Sirca ali koga drugega. Bibliografija Jančarjevih del do leta 1961 je v brošuri **Slovenci na Angleškem II.** (London, 1961, str. 12).

Prof. Sirc je zadnja leta v Londonu ravnatelj ustanove Centre for Research into Communist Economies, ki je izdala že vrsto študij. Nekaj jih je tudi v knjižnici.

Končno je na Angleškem gotovo izšlo precej del neslovenskih avtorjev, ki zadevajo Slovence. D. Pleničar nam je na primer podaril znano, v Londonu v nemščini tiskano knjigo W. Heiligerja **Nostalgie bei Ivan Cankar** (1972).

IZ PISEM BRALCEV

Pisem bralcev je čedalje več in to z različnimi odmevi na nekatere prispevke v ČUKu. Predlagajo različne rešitve in kritično popisujejo dogodke in pojave v življenju. ČUK ima omejen prostor. Ker zaradi tega vseh pisem ne more objaviti, želi predstaviti panoramo mnenj in odmevov in se je odločil, da nekatera po svoji čukovski presoji skrajša oziroma napravi iz njih izvlečke in jih objavi.

»Vsi mogoči kljuni so se razčebetal o zadevi božiča, ali naj bo praznik ali ne,« pravi v svojem pismu Maks Anceljnik iz Radovljice, »zato naj povem svojo tudi jaz. Slovenska partija se je ustrašila Beograda, v tem je ves vic! Če bi sama komandirala, bi božič priznala, saj ji gotovo ni do tega, da bi Slovenijo glede tega postavljali na raven Hodževe Albanije ali Ceausescujeve Romunije, ki poleg Sovjetske zveze edini ne priznava ta božiča za praznik. Toliko se je slovenska partija že dekar-deljizirala! Toda boji se, kaj bi rekel Beograd s svojo kasarniško-bizantinsko pametjo! In zato to njeno cincanje. Zaradi mene naj tudi cinca, naj se tudi boji, samo naj potem ne hodi praviti, kako so predvojni slovenski klerikalci, kako je Korošec kapituliral pred Beogradom... No, saj se zaenkrat ta partija niti kdove kako ne izprsuje, če hočemo biti pravični, saj je postala kar ponižnejša, odkar je prišel ta veliki misijon, ta Inflacija...«

Več pisem je prišlo v zvezi z Ošlakovo afero, kakor lahko imenujemo nočni miličniški obisk, ki ga je bil ta slovenski kulturnik, urednik revije CELOVŠKI ZVON, deležen v hotelu Turist, ko se je mudil v Ljubljani ob tednu slovenske knjige. O tej zadevi je bilo namreč že več glasov v slovenskem tisku.

Tine Pihalnik, delavec v Kolinski tovarni v Ljubljani, je v svojem dopisu čisto kratek: »Opravičevanju Notranje uprave v Ljubljani, da se je zmotila glede imena, ne verjamem. Da se more Udba po 50-letni praksi v takih rečeh tako debelo zmotiti? Dokler komunisti kljub vsem fiaskom ostajajo na oblasti, ostaja zame Udba nezmotljiva. Nezmotljiva kot papež, ko piše enciklike...«

Beno Keber pa je povsem drugačnega mnenja. Takole piše med drugim: »... Da se je sam predstavnik Notranje uprave z imenom in priimkom javno v DELU opravičil tovarišu Vinku Ošlaku, kakor ga imenuje, zaradi neljube zamenjave imena, je za slovenske razmere vsekakor dogodek.. Če ta dogodek ne govori ravno za demokracijo, vsekakor govori za demokratizacijo... To je kakor tisto vprašanje odgovornosti sodnikov, glede katerega so Italijani imeli svoj tako kričavi referendum... V Sloveniji pa tako lepo na tiho...«

»Se je Notranja uprava zmotila, ko je ponoči poslala tiste tri miličnike ob treh zjutraj v hotel Turist, da so vdrli v sobo takšnega kulturnika, kakršen je Vinko Ošlak?«, pravi v svojem prav razbelpjenem pismu neki X.Y. iz Šmarjete.

»Če je to res, potem je Notranja uprava pokazala svojo nesposobnost. Potem naj notranji minister odstopi!«

Zanimivo je, kar v tej zvezi predlaga Ferdo Milovnik iz Dekanov: »Notranja uprava v Ljubljani bo razpršila vse sume glede verodostojnosti svojega opravičila, češ da je šlo za zamenjavo imena z imenom nekega terorista, če bo objavila podatke o tistem neznanem terorističnem soimenjaku kulturnika Vinka Ošlaka: rojstni kraj, datum rojstva, poklic, pa še fotografijo...«

Pa še pismo iz Trsta, od nepodpisanega člana komunistične celice VOSTOK pri Sv. Ivanu: »... Edino napako pri vsej tej zadevi vidim v tem, da miličniki Vinka Ošlaka niso aretirali in ga spravili na kakšen Goli otok, kamor s fašističnimi sodelavci ZALIVSKEGA ZVONA ali, kakor se že tisti tednik imenuje, spada...«

Iz oddaj Radia KUKAVICA

(Posneto po njenem biltenu »Poročila iz sanj«)

Maribor, 15. novembra. Glede na to, da je Janez Evangelist Krek napravil tako na teoretični kakor praktični ravni za slovenski narod vsaj toliko, kolikor je napravil Edvard Kardelj, po katerem je bila po vojni poimenovana ljubljanska univerza, je ob letošnjem Krekovem jubileju senat mariborske univerze sklenil, da se odslej ta drugi najvišji slovenski znanstveni zavod imenuje »Univerza Janeza Evangelista Kreka v Mariboru«.

Trst, 20. novembra. Društvo zamejskih lirikov je s posebno izjavo pozdravilo izid sedemjezične pesniške zbirke Alekseja Pregarca JEDRA, podčrtalo edinstvenost tega kulturnega dogodka (Kosovel je izšel — po smrti! — enojezično) in obžalovalo, da niso bili dodani še trije prevodi do zaokroženega števila deset (recimo švedščina — brez prevoda v ta jezik ni možnosti za Nobelovo nagrado —, esperanto in zakaj ne kakšen švahili...)

Ljubljana, 18. novembra. Potem ko so jugoslovanski književniki predlagali kot kandidata za Nobelovo nagrado za literaturo na Slovenskem podpredsednika SZDL Cirila Zlobca, so jugoslovanski upokojeni delavci na področju notranjih zadev predlagali kot kandidata za Nobelovo nagrado za mir prav tako na Slovenskem člana sveta federacije Mitjo Ribičiča.

Trst, 20. novembra. Uredniki Primorskega dnevnika so s telegramom izrazili svojo solidarnost s tistimi svojimi časnikarskimi kolegi v Sloveniji, ki so zaradi svojega zavzemanja za svobodo tiska zašli v težave z javnim tožilstvom.

Ljubljana, 1. decembra. Glede na to, da se je čedalje več članov Centralnega komiteja Zveze komunistov Slovenije začelo ukvarjati z literarnim pisanjem, je vodstvo Cankarjevega doma prišlo na misel, da bi priredilo posebno »Literarno soarejo cekajevcev«. Takšen kulturni dogodek bi utegnil blažilno vplivati na inflacijsko razpoloženje, ki je načelo široke slovenske ljudske množice. Na prvi soareji naj bi nastopil Franc Šetinc, ki bibral odlomke iz svojega zadnjega romana, ki je izšel tudi v prevodu v srbohrvaščini.

Trst, 10. decembra. Da bi Komunistična partija Italije dokazala Slovencem, da se uveljavitev Occhettove smeri pozitivno odraža tudi v njeni politiki do slovenske narodne skupnosti v Italiji, je pokrenila široko propagandno akcijo, naj bi se vsi CARLI v Trebčah množično preimenovali v stare slovenske KRALJE.

Ljubljana, 29. novembra. V krogih Notranje uprave je bila z razočaranjem sprejeta vest, da trije miličniki, ki so 20. novembra ob 3.45 zjutraj vdrli v sobo književnika Vinka Ošlaka v hotelu Turist v Ljubljani, niso odkrili niti poštenega kuhinjskega noža, kaj šele kakšno ročno bombo ali vojaški arzenal.

Beograd, 5. decembra. V okviru razprav o ustavnih spremembah, ki naj bi na novo definirale ustavno pozicijo posameznih jugoslovanskih narodov, je predvidena debata na temo: SLOVENCİ — ALPSKI HRVATI ALI ALPSKI SRBI?

ZA SMEH IN DOBRO VOLJO

»Ko sva bila pred oltarjem,« izpoveduje nekdo prijatelju, »sem rekel DA in ona je rekla DA. Toda to je bilo zadnjikrat, da je soglašala z menoj.«

—O—

Pisatelj je pojasnjeval svojemu prijatelju, kako je prišel do slave:

»Dvanajst let sem potreboval, da sem spoznal, da sem brez talenta.«

»In potem si nehal pisati?«

»Kje pa, je bilo že prepozno: takrat sem bil že slaven.«

Slovenska družina ima na mizi mladiko

»Učitelj pravi, da smo prišli na svet, da bi pomagali drugim.«

»Da, res.«

»Potem pa mi pojasni, zakaj so prišli na svet drugi? Kaj bodo tisti delali?«

—O—

Učitelj vpraša: »Kdo mi zna povedati, kaj pomeni beseda istočasnost?«

Petrček dvigne roko: »Moj očka in mama, ki se poročita isti dan.«

—O—

Oče je položil pred sina zvezček za izdatke in rekel: »Ne bi nikoli mislil, da bo tvoj študij toliko stal.«

»In pomisli, papa, da so v razredu tudi taki, ki še manj študirajo kot jaz.«

Svetovalska skupina
SLOVENSKE SKUPNOSTI
v deželi Furlaniji-Julijski Benečiji želi vsem rojakom doma in po svetu srečne božične praznike, vse dobro v letu, ki je pred nami, predvsem pa veliko zaupanja in vere v veliko prihodnost vsega našega naroda.

Brž se je vsepovsod razvedelo, da je Joe izgubil službo. Nekdo vpraša:

»Zakaj te je mojster odslovil?«

»Zato,« pravi Joe, »veš, kaj je vodja oddelka: nekdo, ki hodi po delavnici in nič ne dela: samo gleda tiste, ki delajo.«

»Seveda, toda zakaj so tebe odslovili?«

»Vidiš,« pravi žalostno Joe, »ljudje so mislili, da sem jaz vodja oddelka.«

—O—

Doktor pregleduje bolnika, devetdesetletnega starčka, in se čudi, kako da je še čil in zdrav.

»Kakšna je vaša skrivnost,« ga vpraša, »da ste dočakali tako starost in ste še tako čili?«

»O, zelo enostavno,« reče starček. »Ko sem se poročil, sem rekel svoji ženi, da se nočem kregati, da tega ne prenesem. 'Če mi boš delala pridige,' sem rekel, 'ti ne bom niti odgovoril, vzel bom klobuk in bom šel ven.' In tako vidite, doktor, sem preživel skoraj vse življenje na svežem zraku.«

—O—

Klient zahteva kozarec piva. Takoj ga spije dva požirka. Potem se ustavi, pobledi in reče: »Strašno! Velika muha je bila v kozarcu, jaz pa sem jo pogoltnil.«

»Hvalabogu,« pravi natakarica. »Ne morete si misliti, kako jaz sovražim te živali. Vsa vesela sem, če se kateri kaj hudega pripeti.«

—O—

»Uh, ta slovnica! Mama ali so hlače v ednini ali množini?«

»Zgoraj so v ednini, spodaj pa v množini.«

Z novim letom nova
priloga
Pavle Merkù:
**SVETNIKI V SLOVENSKEM
IMENOSLOVJU**

Na letališču v Moskvi carinik vpraša turista: »Imate dolarje?«

»Ne.«

»Šilinge?«

»Niti.«

»Morda imate v kovčku kake švicarske natančne ure?«

»Kaj šel!«

»Naylonske nogavice?«

»Ne, ne.«

Tedaj je carinik potišal svoj glas in vprašal: »Ali jih hočete?«

—O—

»Ali naj damo Mojco študirat medicino, ali naj postane umetnica?«

»Ne vem, kaj bi rekel. Kaj misliš, kje bo napravila manj škode?«

—O—

Mladi gredo naprej, stari pa ostajamo na svojih mestih.

LISTNICA UPRAVE

PODPORNIKI MLADIKE

Mario Soban, Gorica, 50.000 Lir
Lojze Škerl, Opčine, 50.000 Lir
druž. Žerjal, Trebče, 32.000 Lir

DAR ZA TISKOVNI SKLAD

Vera župančič, Trst, 3.000 Lir

*Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost*

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohoštvo
- Pohoštvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

TRST, Ulica S. Cilino 38 - Telefon 040/54390

Dom in delavnica:

Ulica Damiano Chiesa, 91 - Telefon 040/571326

POSEBNI POPUSTI!

OBIŠČITE NAS!